

Vlaamse
overheid

High level overleg

28 september 2016

Agenda

Monitoring kredietverlening

Evoluties rond 'turnaround fondsen'

De uitdagende omgeving waarin banken werken

Opstart relatiebeheer met de banken

Voorstelling recalculator

Varia

Afspraken en volgend overleg

Vlaamse
overheid

Monitoring kredietverlening

Febelfin

Kredietverlening aan particulieren (hypotheccair) en ondernemingen

De Belgische economie is en blijft ondersteund door Belgische banksector

Klantensegmenten	Kredietverlening door de Belgische banksector aan de Belgische klanten (volgens economische sectoren; inclusief geëffectiseerde kredietvolumes; uitsluitend niet-bancaire en niet-financiële klanten) (1)			
	Eind december 2007 (uitstaand kredietomloop, in miljoen EUR)	Eind juli 2016 (uitstaande kredietomloop, in miljoen EUR)	Toename kredietomloop over periode december 2007 tot juli 2016	
			In miljoen EUR	In %
Kredieten aan Belgische gezinnen	139.342	205.012	+ 65.670	+ 47,1
Kredieten aan Belgische niet-financiële vennootschappen	97.070	119.904	+23.754 (2)	+ 24,5 (2)
Kredieten aan de Belgische overheden	68.788	86.838	+ 18.050	+ 26,2
Totaal kredieten aan Belgische klanten	305.200	411.754	+ 106.554	+ 34,9

Bron : berekeningen Febelfin op gegevens van de NBB.

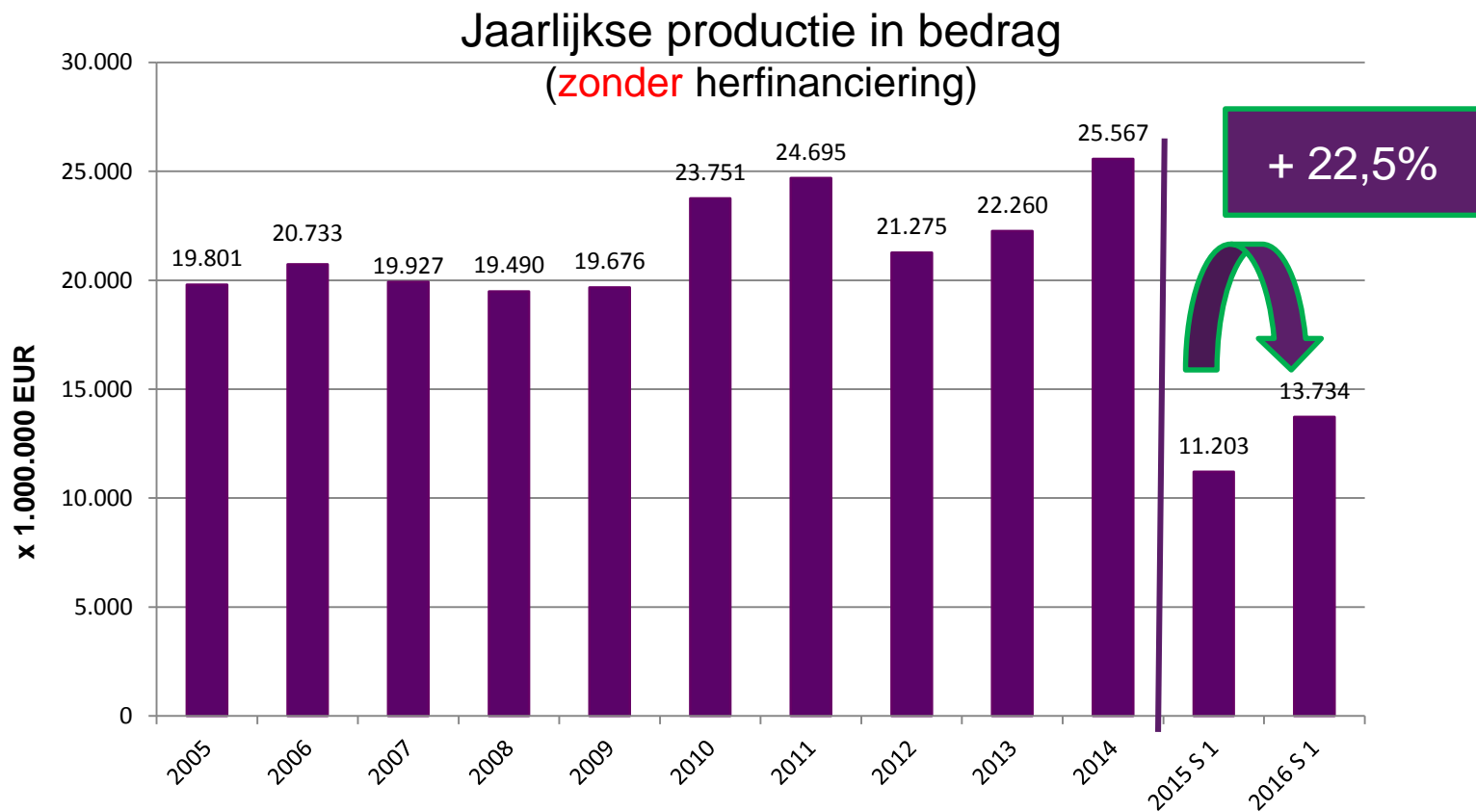
1) Voor de kredieten aan gezinnen en ondernemingen, betreft het de opgenomen bedragen van uitbetalingskredieten. Voor de kredieten aan de overheden gaat het om de financiering in de vorm van schuldtitels uitgegeven door de overheden, en om opgenomen uitbetalingskredieten.

2) Groeicijfers berekend op basis van de 'effectieve kredietstromen' (met correctie voor wisselkoersschommelingen, herclassificaties en herwaarderingen), zoals gepubliceerd door de NBB. Reden : tussentijdse herziening (december 2014) door de NBB van de reeks van de uitstaande ondernemingskredieten, maar zonder retroactieve aanpassing.

Hypothecaire kredietverlening

Productie hypothecair krediet

- In de eerste helft van 2016 werden, zonder rekening te houden met de herfinancieringen, meer dan 123.000 hypothecaire kredieten verstrekt voor een totaal bedrag van 13,7 miljard EUR.
- Dat zijn 11% meer contracten dan in de eerste helft van 2015, voor een bedrag dat 22,5% hoger lag.

Kredieten voor aankoop en bouw nemen toe

HYP KREDIET splitsing volgens bestemming	aankoop	bouw	renovatie	aankoop + renovatie	ander onroerend doel	herfinancieringen (externe)	TOTAAL
in aantal contracten							
2014Q1	23.005	4.939	10.832	1.435	2.268	3.081	45.560
2014Q2	26.391	5.957	12.888	1.716	2.590	3.785	53.327
2014Q3	27.710	6.050	12.534	1.645	2.967	5.802	56.708
2014Q4	44.089	12.218	23.494	2.885	5.918	20.296	108.900
2015Q1	20.381	4.206	16.075	1.625	4.263	20.172	66.723
2015Q2	29.318	5.951	21.296	2.212	6.097	24.878	89.752
2015Q3	32.493	7.319	19.404	2.197	4.751	21.922	88.086
2015Q4	34.385	6.929	15.623	2.268	4.066	14.933	78.204
2016Q1	27.403	6.375	13.635	1.719	3.835	8.810	61.777
2016Q2	32.875	8.749	20.224	2.080	6.526	15.759	86.213

- Het aantal kredieten voor aankoop en bouw kende een sterke stijging in de eerste helft van 2016 (resp. 21% en 48%) (2016 t.o.v. 2015)
- Het aantal renovatiekredieten kende een daling met ongeveer 9% (2016 t.o.v. 2015)

Gemiddelde bedrag van bouwkrediet stijgt fors

Het gemiddelde bedrag voor een krediet voor de **aankoop** van een woning schommelt rond de **145.000 EUR**. Dit is een stijging met 10.000 EUR op 2 jaar tijd.

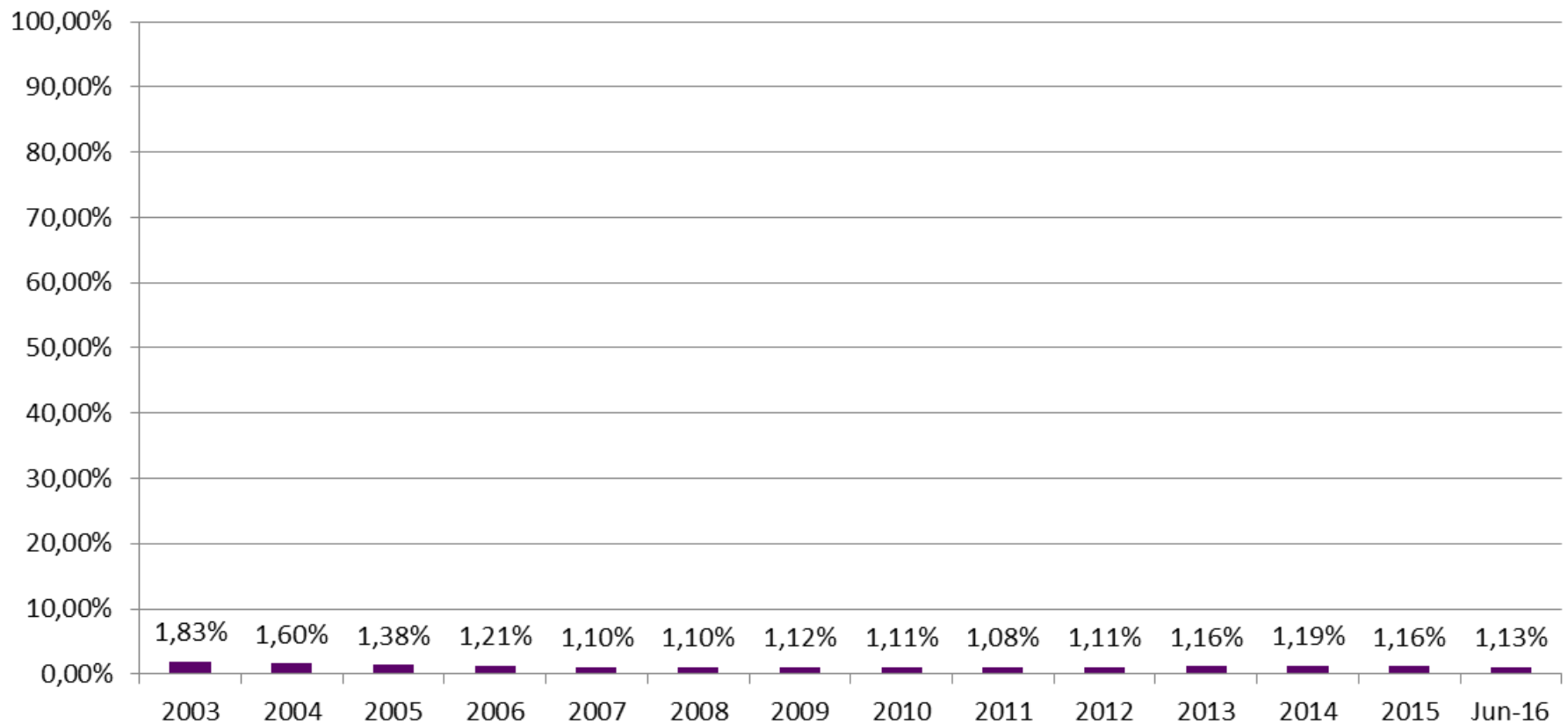
Trimester	Aankoop	Bouw	Renovatie	Aankoop + Renovatie	Ander doel	Herfinan- cieringen
2014 Q 1	134.956	140.035	41.093	154.090	82.620	117.329
2014 Q 2	136.743	139.784	42.013	155.605	78.249	113.307
2014 Q 3	138.929	136.482	42.863	161.029	74.006	114.790
2014 Q 4	141.708	143.210	42.676	162.107	50.609	114.391
2015 Q 1	140.360	140.665	40.673	144.624	47.669	126.031
2015 Q 2	144.991	151.124	41.813	153.442	45.747	124.531
2015 Q 3	146.149	151.505	43.040	157.331	66.015	127.147
2015 Q 4	145.134	149.336	44.226	163.261	79.622	124.683
2016 Q 1	142.707	150.303	42.512	161.533	68.835	123.796
2016 Q 2	147.211	154.008	41.101	170.296	56.681	120.322

Bron: Beroepsvereniging van het Krediet (BVK)

Wanbetalingen inzake hypothecair krediet blijven stabiel (1/2)

➔ Voor quasi 99% van de kredieten is er geen probleem van terugbetaling

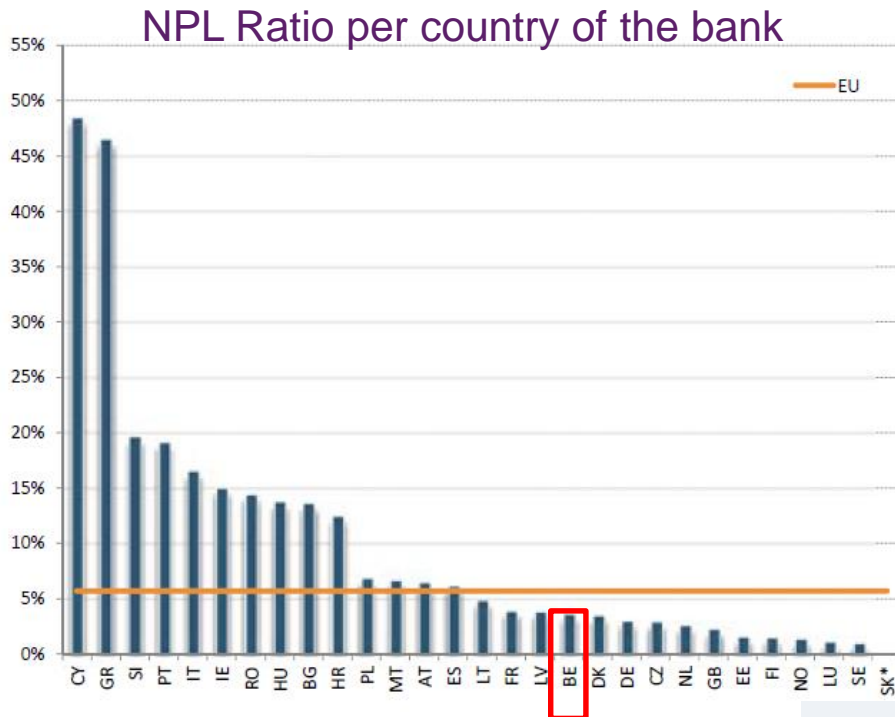
ratio aantal niet-geregulariseerde wanbetalingen inzake hypothecair krediet t.o.v. het totale aantal lopende contracten

Bron: Berekening BVK op basis van CKP

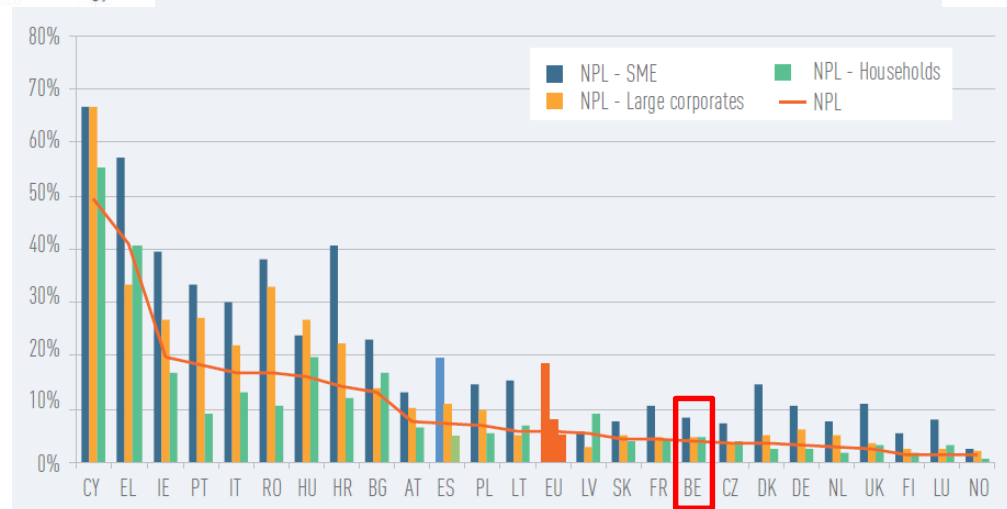
Wanbetalingen inzake hypothecair krediet blijven stabiel (2/2)

➔ Ook op Europees niveau bevindt België zich in de betere helft

Bron: EBA Dashboard – Q1 2016

Figure 23: Non-performing loan ratios by sector, Q2 2015
Source: EBA supervisory reporting.

Nieuwe hypothecaire kredieten kennen steeds betere kwaliteit

(toestand einde maand - percentage)

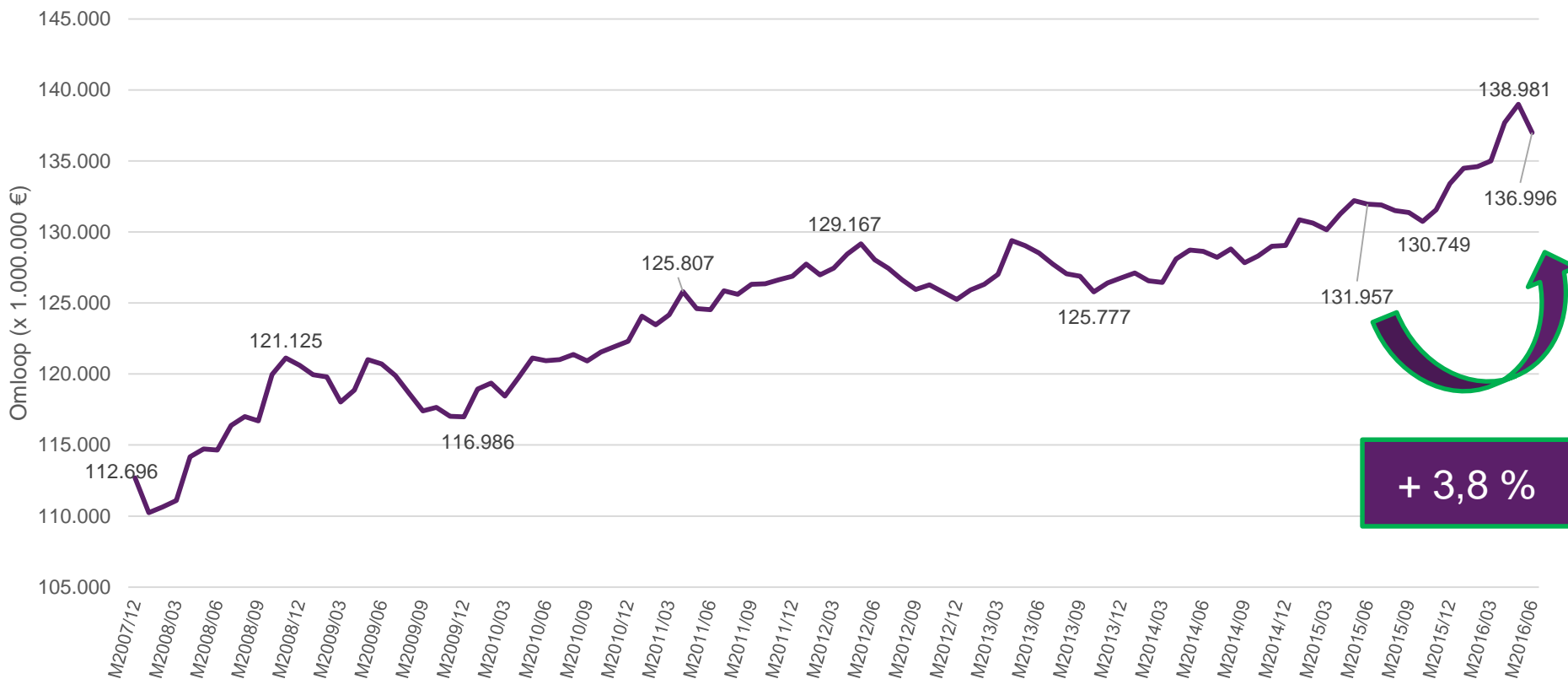
Nieuwe contracten		... waarvoor een eerste betalingsachterstand geregistreerd werd binnen de M maanden									
Jaar	Aantal	M+6	M+12	M+24	M+36	M+48	M+60	M+72	M+84	M+96	M+108
2006	317 438	0,0 %	0,8 %	1,8 %	2,5 %	3,1 %	3,6 %	4,0 %	4,3 %	4,6 %	4,8 %
2007	263 250	0,0 %	0,9 %	2,0 %	2,9 %	3,6 %	4,1 %	4,5 %	4,9 %	5,2 %	
2008	258 902	0,0 %	0,8 %	1,9 %	2,7 %	3,3 %	3,8 %	4,1 %	4,4 %		
2009	290 421	0,0 %	0,7 %	1,4 %	2,1 %	2,6 %	3,0 %	3,4 %			
2010	350 397	0,0 %	0,5 %	1,2 %	1,8 %	2,2 %	2,6 %				
2011	402 271	0,0 %	0,4 %	1,0 %	1,5 %	2,0 %					
2012	321 261	0,0 %	0,5 %	1,2 %	1,7 %						
2013	294 785	0,0 %	0,5 %	1,0 %							
2014	443 782	0,0 %	0,3 %								
2015	621 326	0,0 %									

Het aantal contracten waarvoor een eerste betalingsachterstand geregistreerd werd binnen de M maanden is afgenomen overheen de jaren.

Kredietverlening aan ondernemingen

In mei 2016 steeg het uitstaande bedrag aan ondernemingskredieten tot een recordhoogte van net geen 139 miljard EUR om daarna in juni 2016 terug te vallen met 2 miljard EUR tot 137 miljard EUR. Op jaarbasis (vergelijking juni 2015 met juni 2016) steeg het uitstaande bedrag met 3,8%.

Omloop ondernemingskredieten (in mio euro)

+ 3,8 %

Bron : Kredietbarometer Febelfin

Evolutie van de kredietverlening aan niet-financiële ondernemingen volgens looptijd van het krediet

De kredietexpansie over het voorbije jaar deed zich voornamelijk voor in de segmenten op middellange termijn en lange termijn.

→ De ondernemingen trachtten de historisch lage rente op bankkredieten voor langere tijd vast te leggen.

Kredietverlening aan niet-financiële ondernemingen volgens looptijd van het krediet (uitstaand bedrag in miljoen euro)	december 2014	juli 2015	juli 2016	Groei over 1 jaar (in % op basis van effectieve kredietstromen)	Aandeel in totale kredietomloop aan ondernemingen (in %)
Kredieten op korte termijn (<1 jaar)	31.275	32.245	32.593	+ 0,9	27,2
Kredieten op middellange termijn (1 jaar < originele looptijd ≤ 5 jaar)	15.035	15.799	16.399	+ 3,0	13,7
Kredieten op lange termijn (> 5 jaar)	65.295	66.375	70.911	+ 5,1	59,1

Bron: Schema A – NBB (breuklijn december 2014 wegens overgang naar ESR 2010)

Evolutie kredieten: onderverdeling naar grootte van de Belgische ondernemingen

Toegestane kredieten

Type onderneming	december 2012	juli 2015 (in miljoenen euro)	juli 2016 (in miljoenen euro)	juli 2016 t.o.v. juli 2015	In % van totaal (juli 2016)
Kleine	66.821	68.120	69.642	+ 2,2%	43,7%
Middelgrote	42.825	33.982	34.013	+ 0,1%	21,3%
Grote	57.925	52.322	55.667	+ 6,4%	34,9%

Opgenomen kredieten

Type onderneming	december 2012	juli 2015 (in miljoenen euro)	juli 2016 (in miljoenen euro)	juli 2016 t.o.v. juli 2015	In % van totaal (juli 2016)
Kleine	56.545	57.059	58.637	+ 2,8%	51,9%
Middelgrote	28.379	24.327	25.572	+ 5,1%	22,6%
Grote	29.068	28.292	28.741	+ 1,6%	25,4%

Aanwendingsgraad

Type onderneming	december 2012	juli 2015	juli 2016
Kleine	84,6%	83,8%	84,2%
Middelgrote	66,3%	71,6%	75,2%
Grote	50,2%	54,1%	51,6%

Bron: Centrale voor Kredieten aan Ondernemingen (CKO) – NBB (breuklijn december 2012 wegens oprichting CKO2)

N.B. Bovenstaande tabel bevat enkel de kredieten die aan één van de categorieën (Kleine, Middelgrote, Grote ondernemingen) konden worden toegewezen. Hierdoor komt het totaal niet overeen met het totaal beschikbaar in de CKO.

Voor Vlaanderen, zie slide 16 en 17.

Evolutie kredieten: regionale onderverdeling

Toegestane kredieten

Regio	december 2012	juli 2015 (in miljoenen euro)	juli 2016 (in miljoenen euro)	juli 2016 t.o.v. juli 2015	In % van totaal (juli 2016)
Vlaams Gewest	105.079	104.411	108.839	+ 4,2%	63,3%
Waals Gewest	31.861	31.331	32.133	+ 2,6%	18,7%
Brussel Hoofdstedelijk Gewest	39.842	29.269	31.034	+ 6,0%	18,0%

Opgenomen kredieten

Regio	december 2012	juli 2015 (in miljoenen euro)	juli 2016 (in miljoenen euro)	juli 2016 t.o.v. juli 2015	In % van totaal (juli 2016)
Vlaams Gewest	75.810	77.464	81.087	+ 4,7%	65,7%
Waals Gewest	24.112	24.091	24.758	+ 2,8%	20,1%
Brussel Hoofdstedelijk Gewest	21.012	17.139	17.553	+ 2,4%	14,2%

Aanwendingsgraad

Regio	december 2012	juli 2015	juli 2016
Vlaams Gewest	72,2%	74,2%	74,5%
Waals Gewest	75,7%	76,9%	77,0%
Brussel Hoofdstedelijk Gewest	52,7%	58,6%	56,6%

Evolutie kredieten: inzoomen op Vlaanderen

Behalve voor zelfstandigen, is er bij al de ondernemingstypes een **toename** van zowel de opgenomen als toegekende kredieten.

Toegekende kredieten ⁽¹⁾							
	2014 -12		2015 - 06		2016 – 06		Wijzigingspercentage 2016 t.o.v. 2015 (in %)
	In miljoenen euro	in %	in miljoenen euro	in %	in miljoenen euro	in %	
Zelfstandigen	8.359	7,6	8.347	7,4	8.209	7,1	-1,6
Kleine ondernemingen	44.201	40,2	45.168	40,3	45.801	39,3	+1,4
Middelgrote ondernemingen	20.309	18,5	20.648	18,4	22.232	19,1	+7,7
Grote ondernemingen	30.930	28,1	31.163	27,8	32.008	27,5	+2,7
Totaal	109.957		112.089		116.428		+3,9
Opgenomen kredieten ⁽¹⁾							
Zelfstandigen	6.564	8,0	6.642	8,0	6.542	7,5	-1,5
Kleine ondernemingen	36.917	45,0	37.423	44,8	38.297	43,8	+2,3
Middelgrote ondernemingen	15.291	18,6	15.487	18,6	16.285	18,6	+5,2
Grote ondernemingen	17.962	21,9	18.121	21,7	19.325	22,1	+6,6
Totaal	81.991		83.484		87.354		+4,6

(1) Het totaal van de toegekende en opgenomen kredieten stemt niet overeen met de som van de subcategorieën daar de Nationale Bank van België niet alle data kan toewijzen aan één van de subcategorieën en dus een restcategorie hanteert. **Bron:** Centrale voor Kredieten aan Ondernemingen (CKO) – NBB (start van de metingen in december 2014)

Evolutie kredieten: inzoomen op Vlaanderen

Aanwendingsgraad blijft voor al de ondernemingstypes vrij **stabiel**

Aanwendingsgraad Vlaanderen

	2014 - 12	2015 - 06	2016 - 06
Zelfstandigen	78,5%	79,6%	79,7%
Kleine ondernemingen	83,5%	82,9%	83,6%
Middelgrote ondernemingen	75,3%	75,0%	73,2%
Grote ondernemingen	58,1%	58,1%	60,4%
Totaal	74,6%	74,5%	75,0%

Bron: Centrale voor Kredieten aan Ondernemingen (CKO) – NBB (start van de metingen in december 2014)

Evolutie kredieten: inzoomen op Vlaanderen

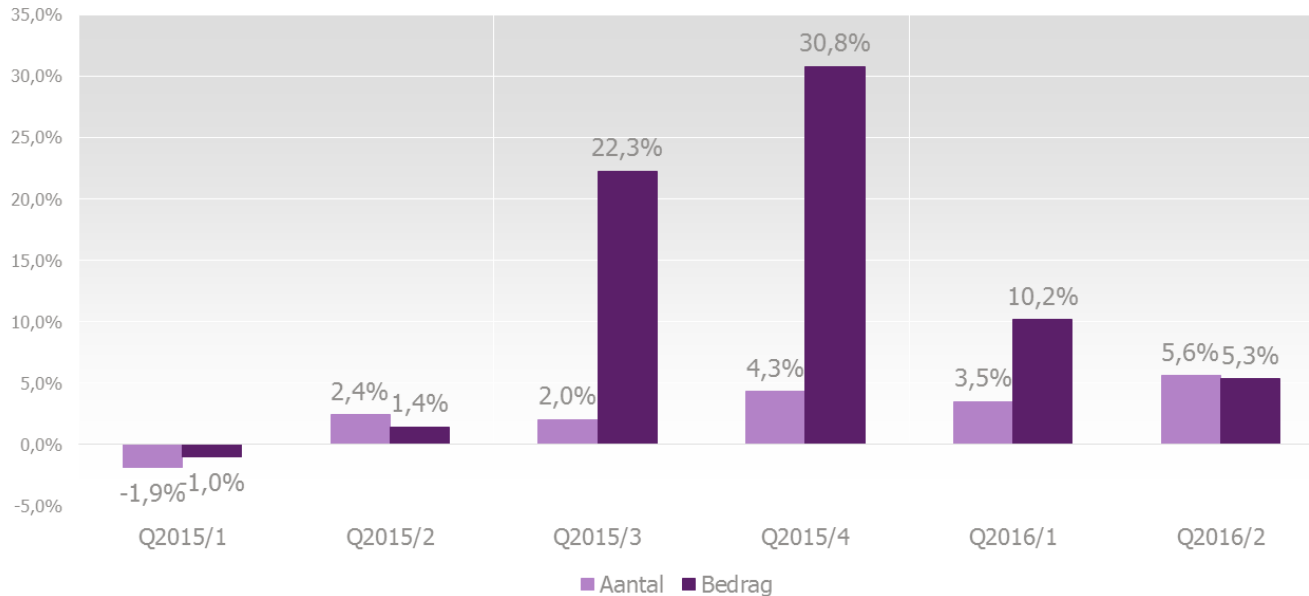
Vaststellingen

- Kredietverlening aan **zelfstandigen** is in het voorbije jaar in Vlaanderen **afgenomen**. De aanwendingsgraad ligt echter lager dan de aanwendingsgraad van de kleine ondernemingen.
- Kredietverlening aan **kleine ondernemingen** (excl. zelfstandigen) kent een **lichte stijging** in Vlaanderen.
- Kredietverlening aan **middelgrote ondernemingen** kent een **stijging** in Vlaanderen.
- Bij de **grote ondernemingen** stijgen de opgenomen kredieten sterker dan de toegekende kredieten. Hierdoor **stijgt** de aanwendingsgraad.

Kredieten aan ondernemingen - kredietvraag

- Het **aantal** kredietaanvragen lag in het tweede trimester van 2016 hoger (5,6%) dan in hetzelfde trimester van het voorgaande jaar.
- In **bedrag** was er een stijging van 5,3%. In het tweede trimester van 2016 werden er geen uitzonderlijk omvangrijke kredieten meer aangevraagd zoals dit het geval was in het derde en vierde trimester van 2015.

Kredieten aan ondernemingen - kredietaanvragen
(evolutie vergeleken met hetzelfde trimester v/h voorgaande jaar)

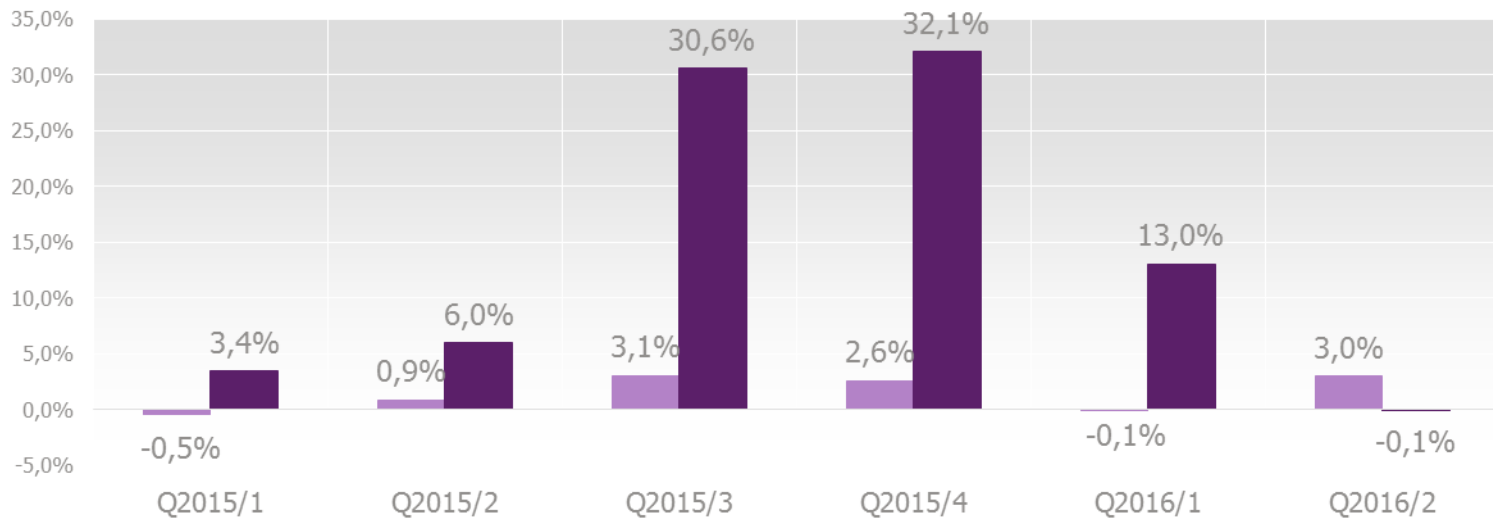

Bron : Kredietbarometer Febelfin

Kredieten aan ondernemingen - kredietproductie

- Het **aantal** verstrekte kredieten steeg in het tweede trimester van 2016 t.o.v. hetzelfde kwartaal vorig jaar met 3,0%.
- In **bedrag** daarentegen is er sprake van een stabilisering in het tweede kwartaal van 2016 t.o.v. hetzelfde kwartaal van vorig jaar (-0,1%). Het is de eerste keer sinds het vierde kwartaal van 2013 dat het bedrag niet stijgt. Dit doet ons vermoeden dat er geen uitzonderlijk omvangrijke kredieten meer werden toegekend in het tweede kwartaal van 2016, terwijl dit wel het geval was in het derde en vierde kwartaal van 2015.

Kredieten aan ondernemingen - kredietproductie
(evolutie vergeleken met hetzelfde trimester v/h voorgaande jaar)

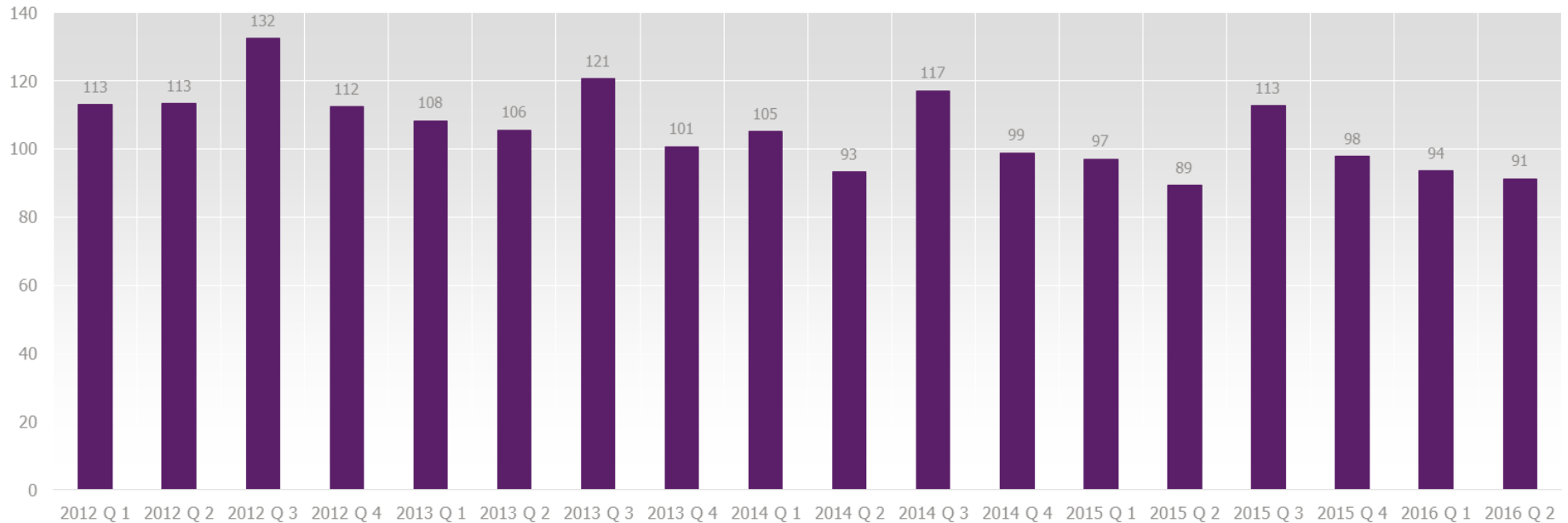
Bron : Kredietbarometer Febelfin

■ Aantal ■ Bedrag

Weigeringsgraad terug op pre-crisis niveau

In het tweede kwartaal van 2016 lag de weigeringsgraad op het op één na laagste niveau in vergelijking met alle tweede kwartalen sinds de start van de metingen. Dit is ook het geval voor het tweede kwartaal van 2016 in vergelijking met alle kwartalen over alle jaren.

Weigeringen - gemiddelde index per trimester
(index 100 = eerste acht maanden van 2008)

Bron : Kredietbarometer Febelfin

Perceptie van de kredietbelemmering door de ondernemingen op pre-crisis niveau

- Gemiddeld hebben de ondernemingen in het 2de kwartaal van 2016 een versoepeling gemeld t.o.v. het eerste kwartaal van 2016 → ondernemingskrediet is en blijft meer dan ooit toegankelijk.
- Hiermee wordt de trend van de voorbije jaren verdergezet.

Perceptie van de kredietbelemmering
(opsplitsing naar grootte van de onderneming)

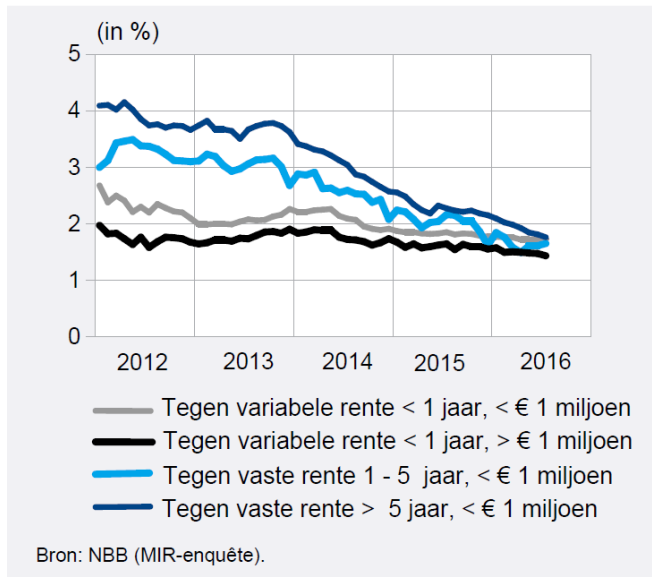
Bron: NBB / Belgostat.

—○— Alle ondernemingen

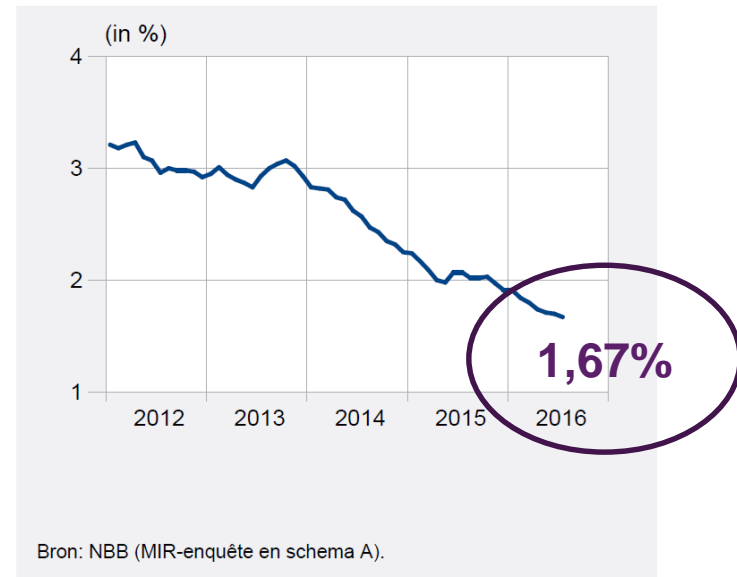
Positieve kredietevolutie nog steeds ondersteund door historisch lage interestvoeten

De gemiddelde rente op de nieuwe bedrijfskredieten daalde in juli met 3 basispunten t.o.v. juni 2016 tot een nieuw historisch dieptepunt van 1,67 %. Dit is het gevolg van een daling van de rente in vrijwel alle kredietcategorieën.

RENTETARIEVEN OP NIEUWE KREDIETEN

GEWOGEN GEMIDDELDE RENTE

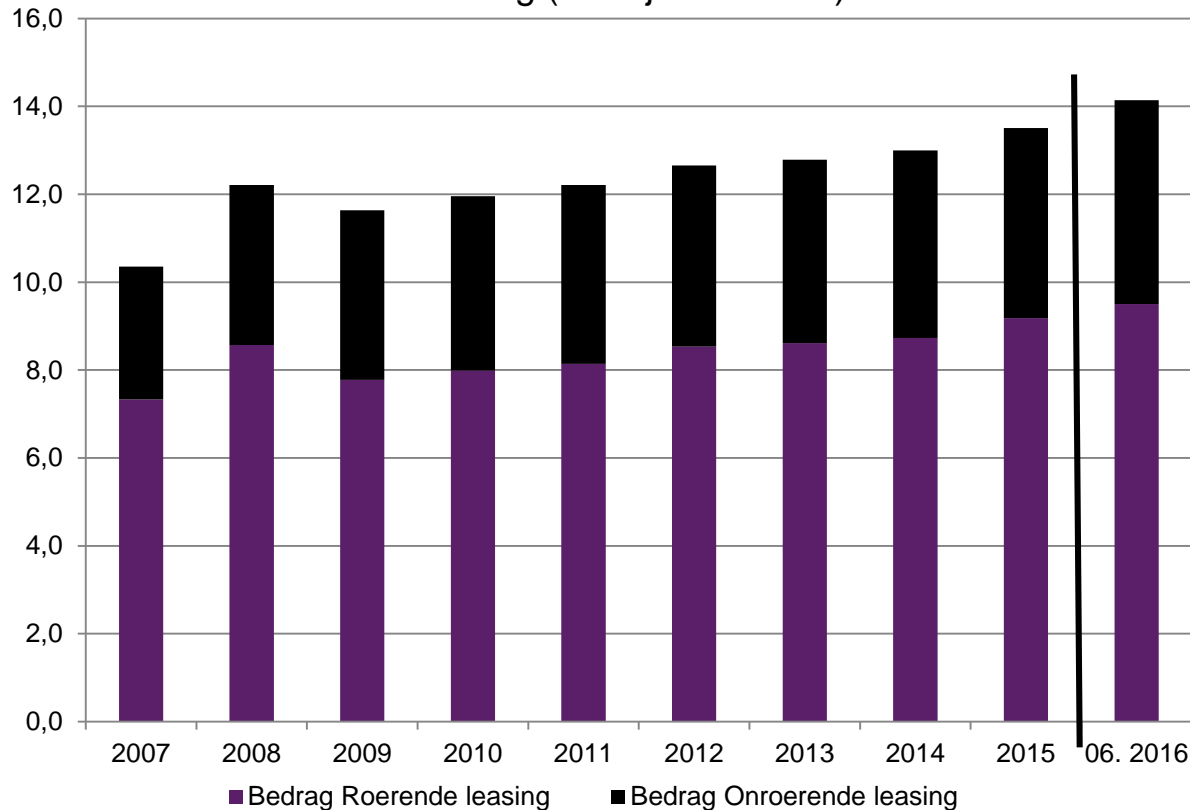
Kredietverlening aan ondernemingen

-

Alternatieve financieringsmiddelen

Leasing: meer en meer een belangrijke alternatieve externe financieringsbron voor starters en kleine ondernemingen

Roerende en onroerende leasing : uitstaande volumes
Bedrag (in miljarden euro)

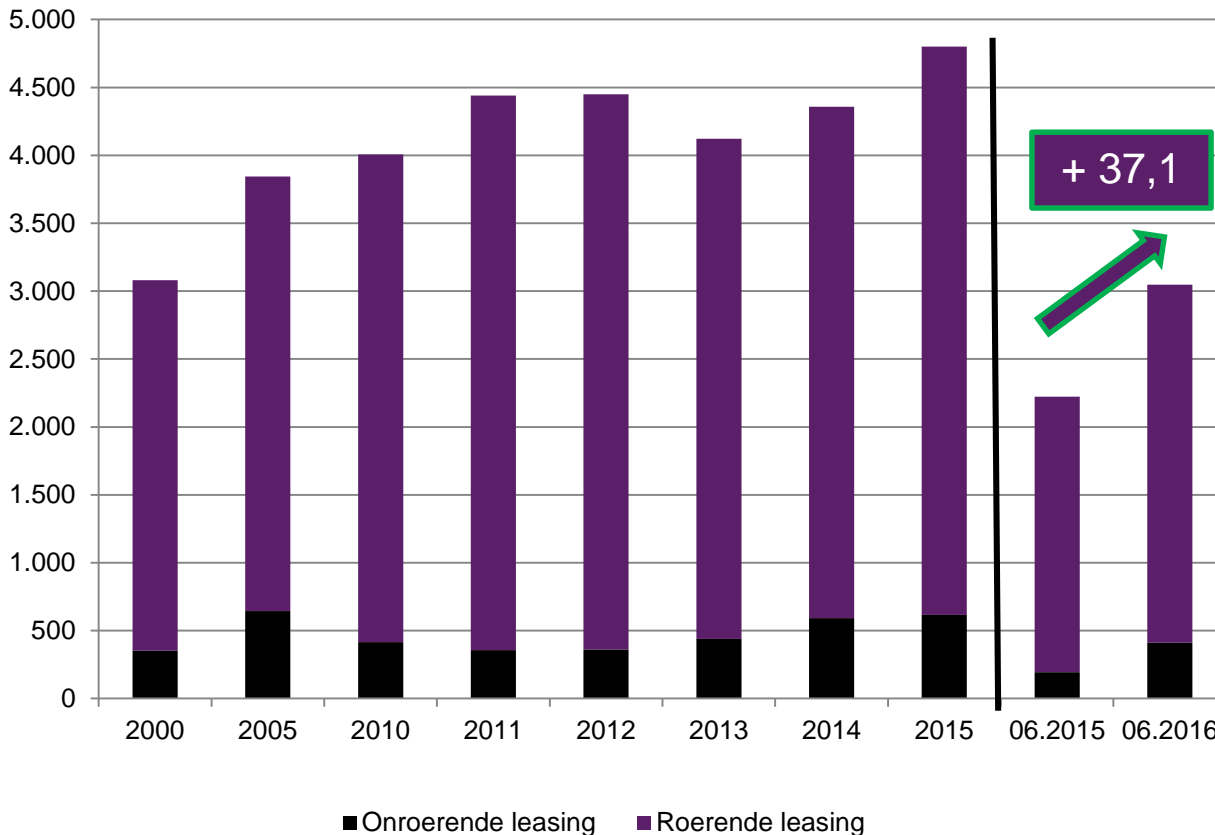
Op jaarbasis (vergelijking juni 2015 met juni 2016) steeg het totaal uitstaand volume met 7,8%.

Roerende leasing (juni 2016)
9,5 miljard euro

Onroerende leasing (juni 2016)
4,6 miljard euro

Leasing: meer en meer een belangrijke alternatieve externe financieringsbron voor starters en kleine ondernemingen

Evolutie van de leasingproductie (in miljoenen EUR)

**Roerende leasing
(1^e sem. 2016)
2,6 miljard euro**

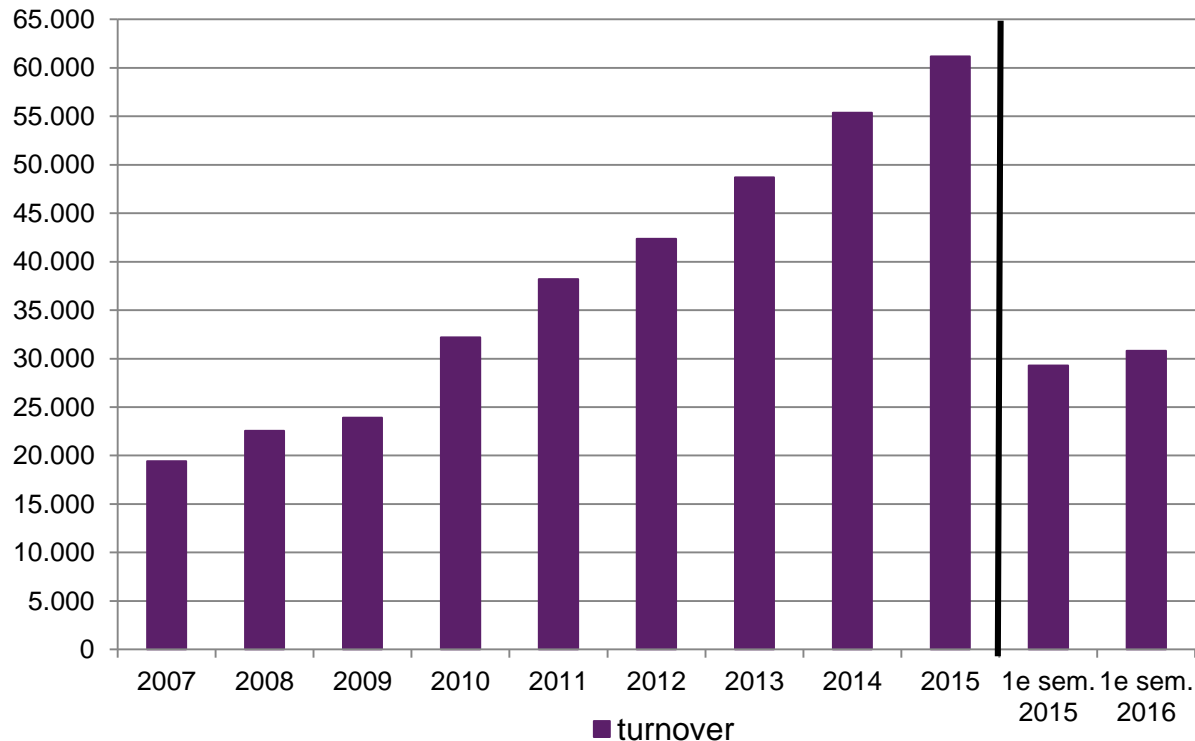
**Onroerende leasing
(1^e sem. 2016)
0,4 miljard euro**

Bron : Febelfin op basis van gegevens Belgische Leasingvereniging (BLV)

Andere alternatieve financieringsbron: **Factoring**

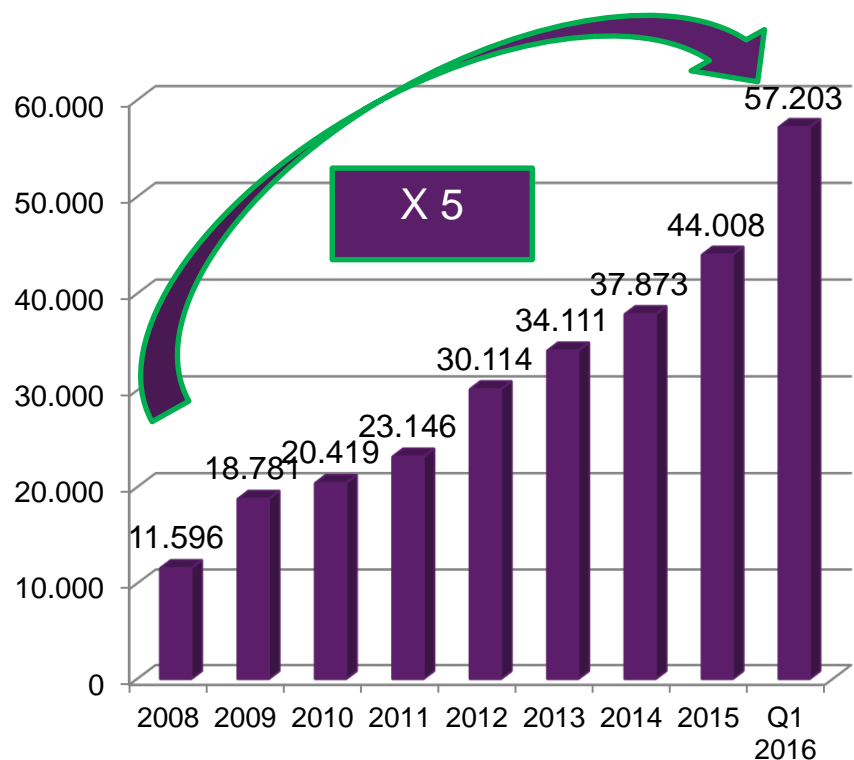
- Volume verdubbeld op vijf jaar
- De financiële sector levert een inspanning voor de alternatieve financiering op KT

Factoring : evolutie turnover
(in miljoenen EUR)

Evolutie uitstaande bedragen vastrentende effecten op meer dan 1 jaar : bijna vervijfvoudigd sinds 2008

Grote bedrijven wenden zich meer en meer tot rechtstreekse uitgifte van schuldpapier op financiële markten; desintermediatie

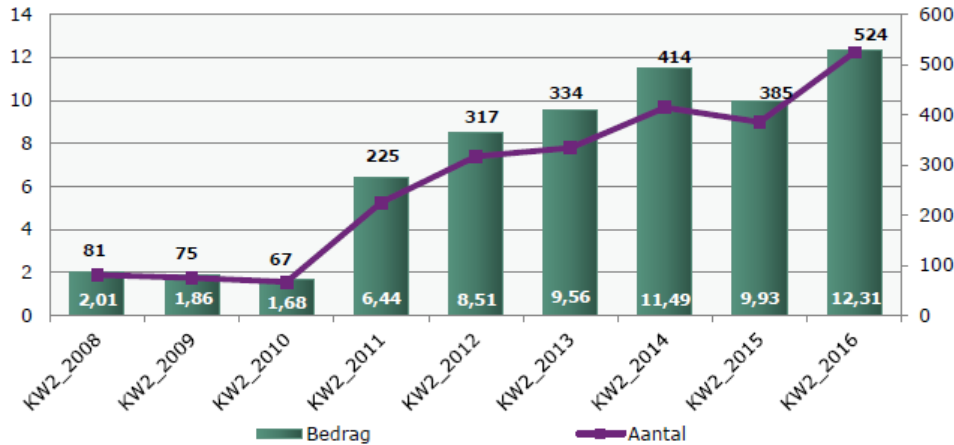
■ Uitstaand bedrag vastrentende effecten op meer dan één jaar uitgegeven door Belgische niet-financiële vennootschappen (in mio EUR)

Bron : Febelfin op basis van gegevens NBB

WinWinlening: productie

Op donderdag 22 september heeft de Waalse Overheid de 'prêt coup de pouce' goedgekeurd.

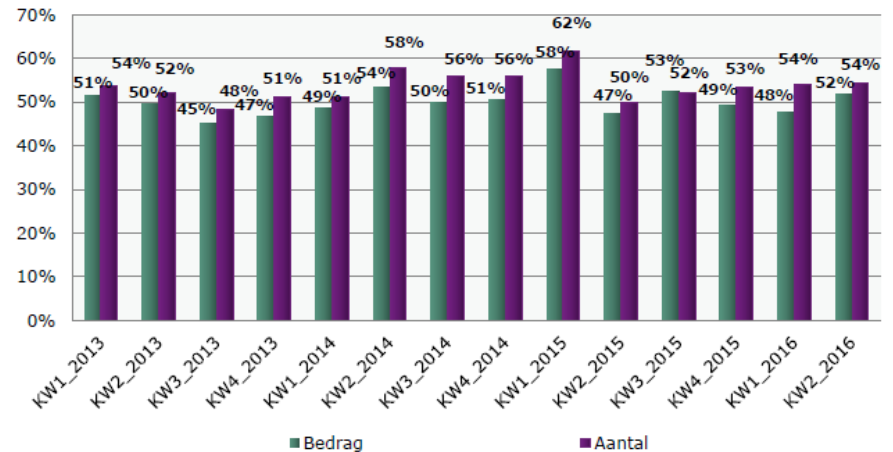
(in miljoenen €)

In het tweede kwartaal van 2016 werden **524 Winwinleningen** geregistreerd. Deze Winwinleningen vertegenwoordigen een **kredietbedrag van 12.310.605,75 euro** (kredietproductie).

Grafiek 2: Productie tweede kwartalen

In het tweede kwartaal van 2016 werd bijna 52 % van het kredietbedrag in hoofdsom van alle geregistreerde Winwinleningen toegestaan aan starters. Dit vertegenwoordigt ruim 54 % van het aantal geregistreerde Winwinleningen.

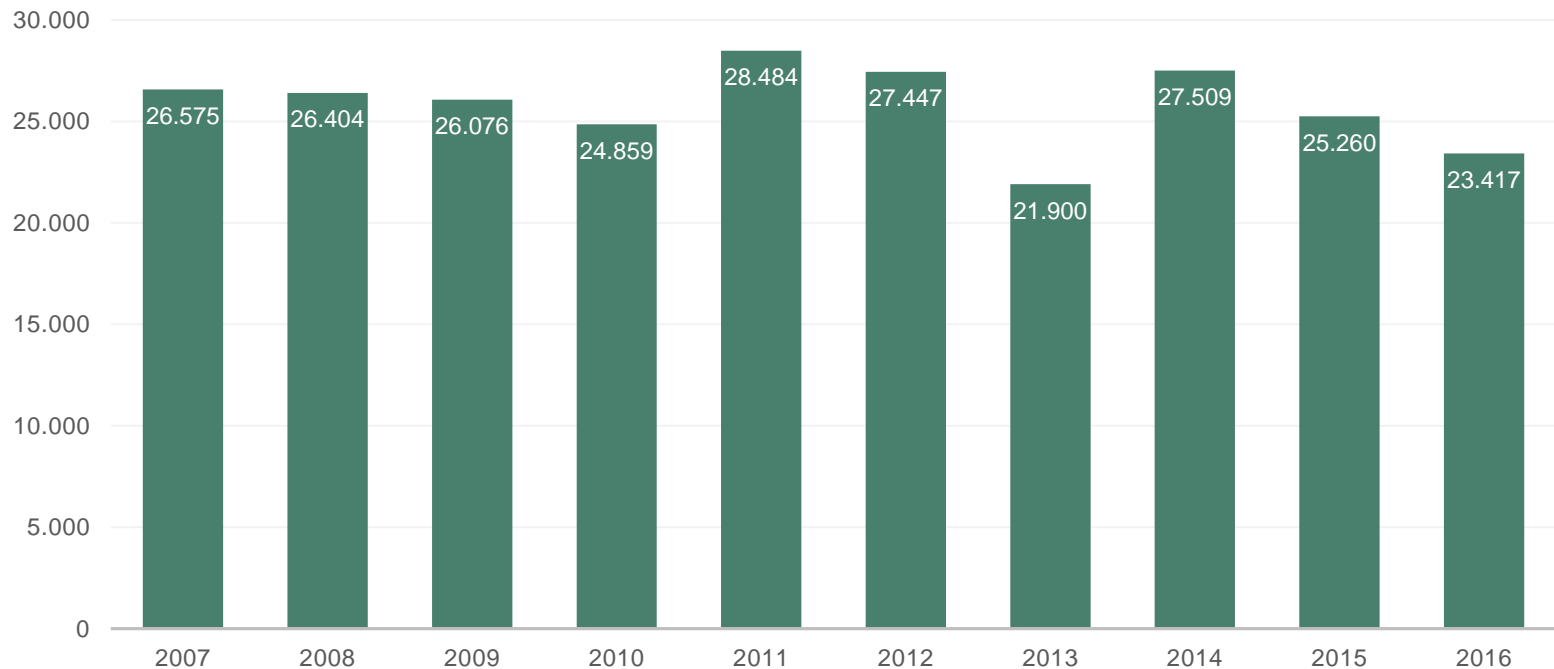

Grafiek 3: Aandeel starters

Bron: Voortgangsrapportage Winwinleningen, Waarborgbeheer – 2de kwartaal 2016

WinWinlening: gemiddeld bedrag

Het gemiddeld bedrag van de geregistreeerde Winwinleningen bedraagt **23.417,17 euro** in het tweede kwartaal van 2016.

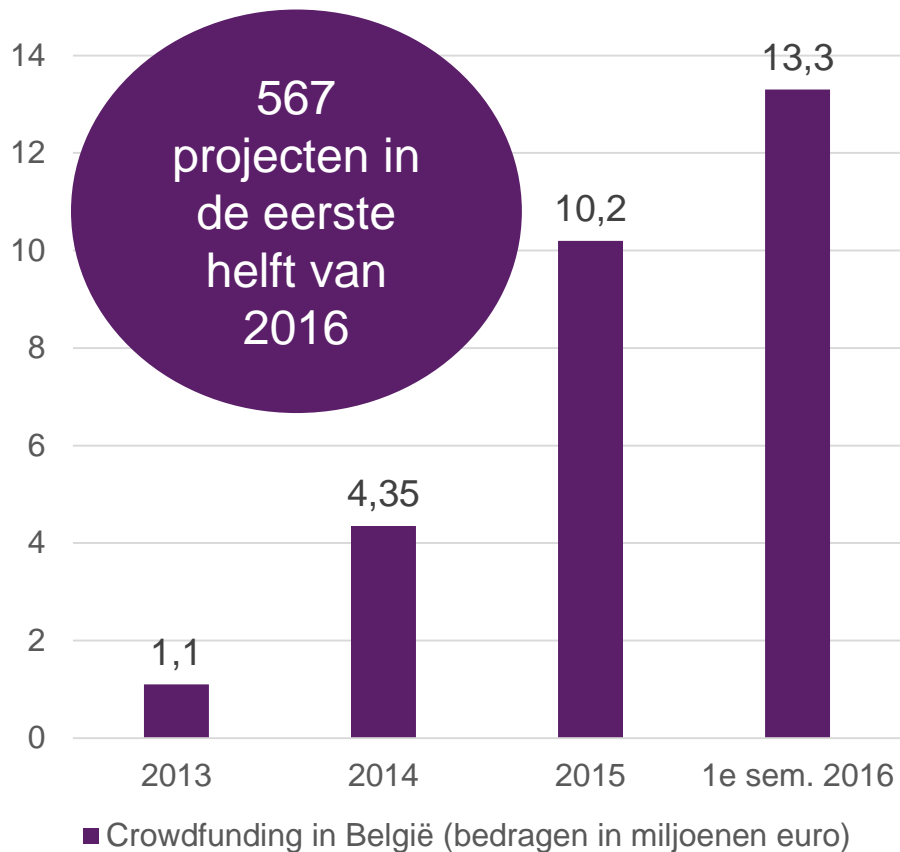

Grafiek 4: Gemiddeld bedrag

Bron: Voortgangsrapportage Winwinleningen , Waarborgbeheer – 2de kwartaal 2016

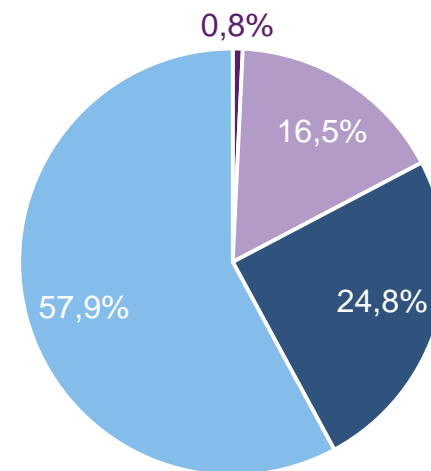
Crowdfunding : Begint aan te slaan

Meer dan 13 miljoen euro gecrowfund in de eerste helft van 2016, waarvan 3,3 miljoen euro in de vorm van een lening

Bron: Douw & Koren, Crowdfunding in België

Type crowdfunding

- donatie (100.000 euro)
- rewards (2.200.000 euro)
- lening (3.300.000 euro)
- verkoop aandelen (7.700.000 euro)

Vlaamse
overheid

Evoluties rond ‘turnaround fondsen’

ParticipatieMaatschappij Vlaanderen

Financiële vs. structurele turnaround

► Financiële doorstart

- In de kern gezond bedrijf, maar bijsturing financieringsstructuur noodzakelijk
- Via inbreng (quasi-) kapitaal en/of flexibiliteit banken
- Tijdig ingrijpen vereist -> belang van input banken
- Mogelijk belangrijke rol voor Gigarant, zeker na uitbreiding instrument

↔ Structurele doorstart

- Niet alleen financieringsoplossing nodig
- Maar ook operationele ingrepen
 - × uitbesteden/stoppen...
 - × nieuw management
- Hiervoor wel **controle** over de betrokken vennootschap vereist
- Niet evident voor PMV om rechtstreeks referentie-aandeelhouder te worden

Initiatieven PMV voor ondersteuning doorstarters

- ▶ Akkoord raad van bestuur PMV voor een aantal investeringen in te herstructureren bedrijven
 - Via een minderheidsparticipatie
 - Met controle door een derde, operationeel actieve, investeerder/partner
 - Tweevoudig doel:
 - × Maximaal vrijwaren van tewerkstelling
 - × Verhelpen van gebrek aan dergelijk investeringsaanbod in Vlaanderen
 - Eerste investering goedgekeurd
- ▶ Fondsbenadering te evalueren op basis van opgedane ervaring met partners in enkele concrete dossiers
- ▶ Opstart van creatie platform in Vlaanderen voor bundeling middelen en kennis voor bedrijven in moeilijkheden

Vlaamse
overheid

De uitdagende omgeving waarin banken werken

Febelfin

1. De grootste uitdaging voor de Belgische banken zijn de lage rentetarieven

De ECB wil de **economische groei bevorderen**, maar ongewenste **neveneffecten** wegen op de **rendabiliteit van de banken**

**Doel van het
monetair beleid ECB**

Economische
groei

Conflict

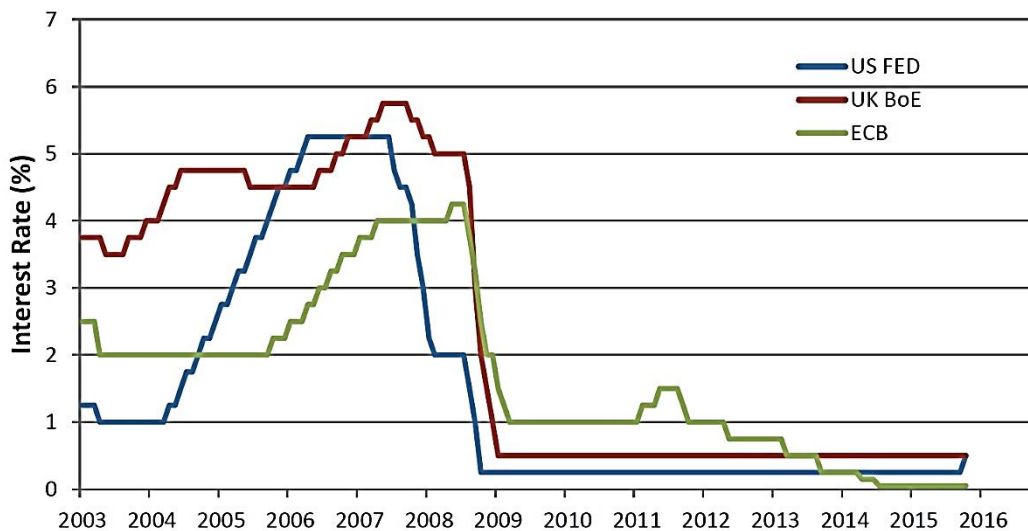
**Doel van het
prudentieel beleid ECB**

Stabiele en
rendabele banken

‘Directors shared the view that Belgium's financial sector is generally healthy, and maintaining its soundness will be important to ensure resilience against shocks. Banks' business models should continue to adapt in the context of a protracted low-interest environment. ‘

IMF verklaring over de Belgische banksector, december 2015

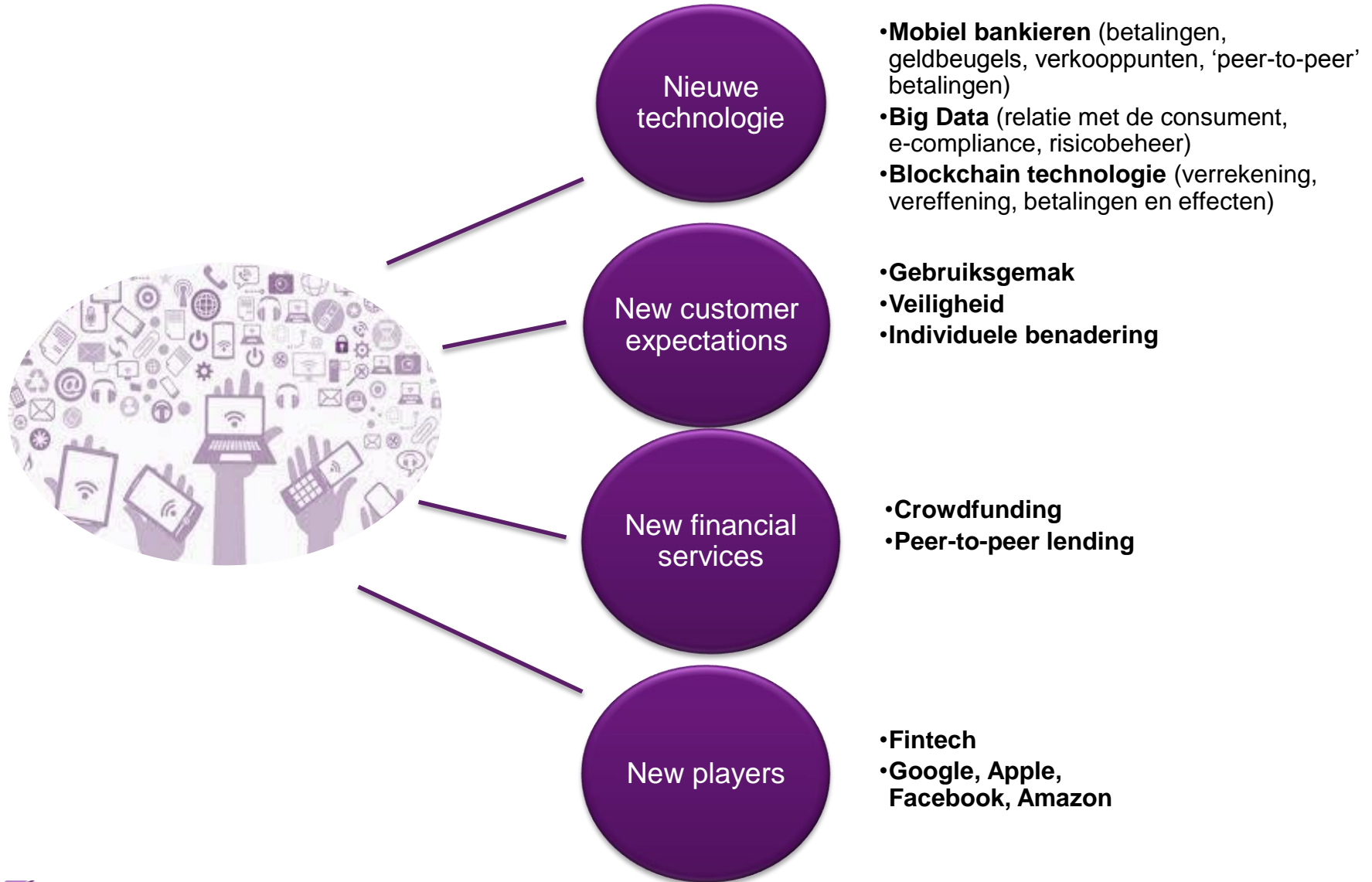
Het monetair beleid weegt op de inkomsten uit intrest op middellange termijn

Lage rentetarieven

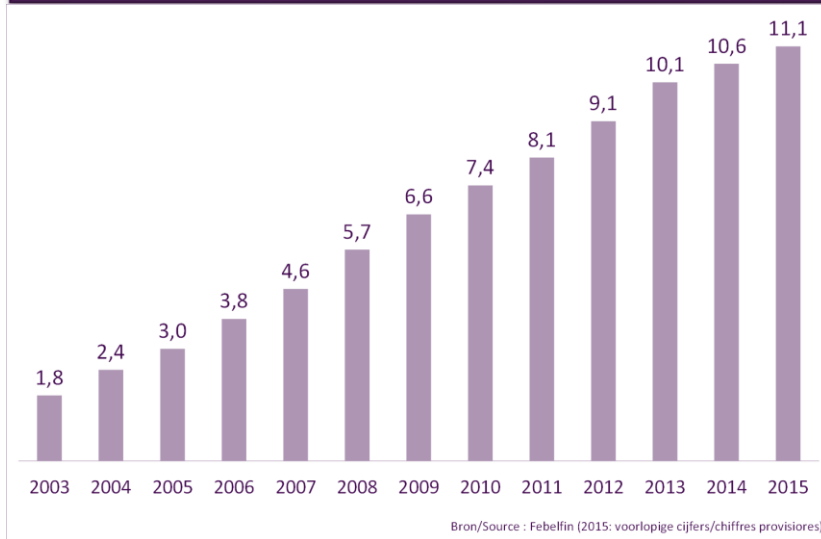
- liggen aan de basis van een structureel verlies aan inkomsten uit intrest
- tasten het intermediatievermogen van de banken aan
- zouden opnieuw een 'normaal' peil moeten bereiken zodra er voldoende duurzame economische groei is

2. De tweede uitdaging voor de banken ligt in een snelle aanpassing aan de digitalisering

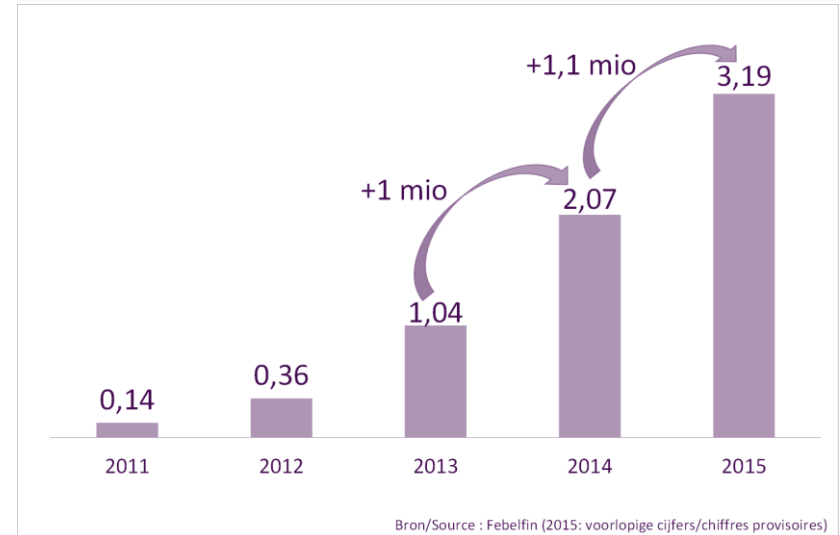

Bankdiensten worden in toenemende mate persoonlijker en beschikbaar via tal van kanalen

Abonnementen internetbankieren (in miljoenen)

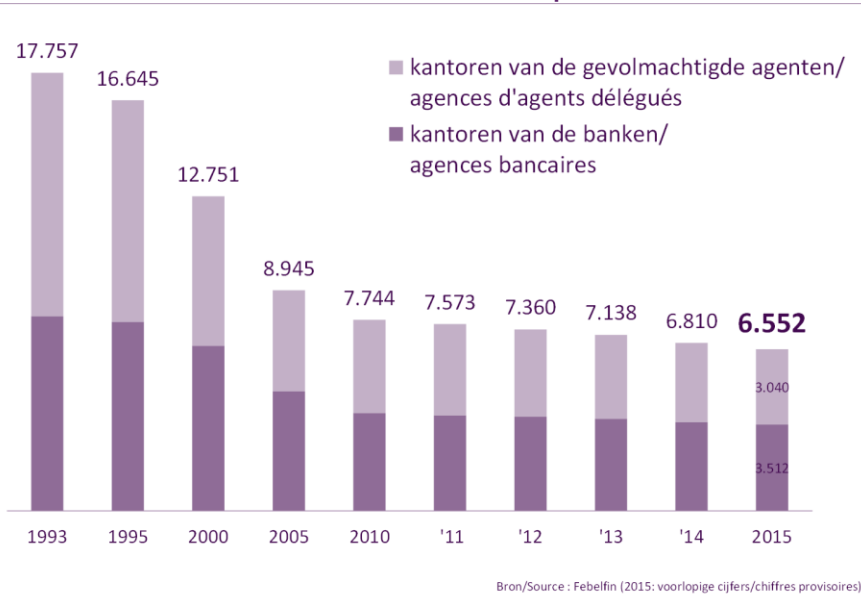
Abonnementen mobiel bankieren (in miljoenen)

Hoe valt de populariteit van internetbankieren en mobiel bankieren te verklaren ?
Allebei bieden ze de mogelijkheid om veilig, vlot en snel te bankieren

Bankdiensten worden in toenemende mate persoonlijker en beschikbaar via tal van kanalen

Aantal bankkantoren met personeel

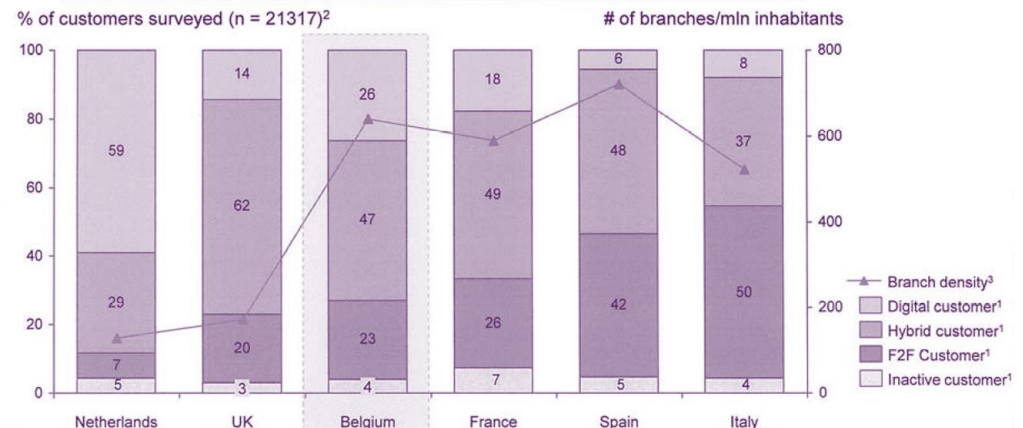

Aantal bankkantoren daalt traag

Klanten hebben uiteenlopende voorkeuren qua bankkanalen

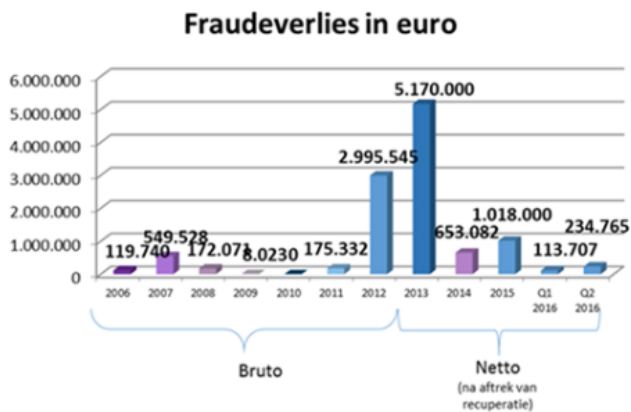
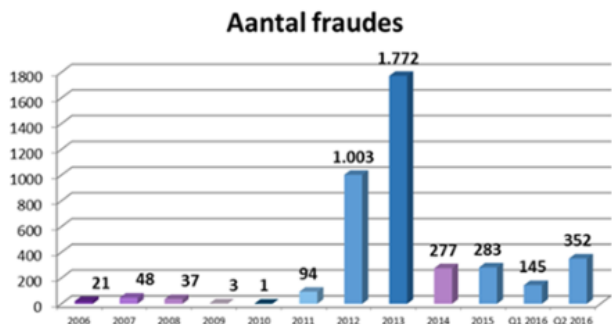
Customer segmentation by country

Based on online sample and corrected for population without internet access

De strijd tegen cybercriminaliteit is en blijft een hoofdbekommernis

- Mensen wijzen op de belangrijkheid van cyberveiligheid

Amazing Mindreader: meer dan 11 miljoen maal bekeken

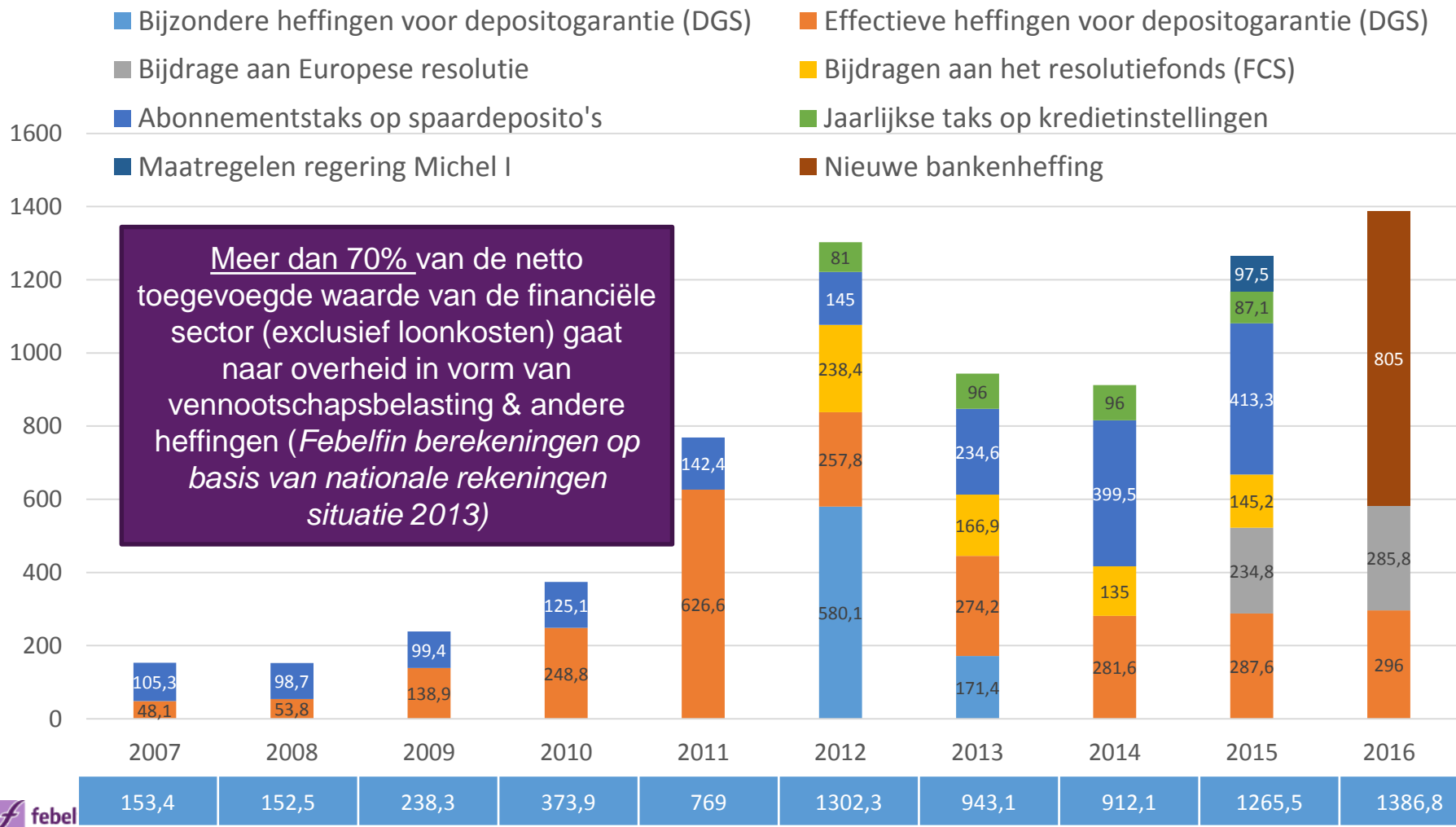
See how easily freaks can take over your life

- Oprichting van het 'Malware Information Sharing Platform' (MISP), een elektronisch portaal voor een optimale uitwisseling, onder de leden, van informatie over cyberveiligheid

3. Een derde uitdaging zijn de extreem hoge bankspecifieke heffingen

Situatie bankenheffingen na begrotingscontrole (in mio EUR)

4. De werkgelegenheid in de financiële sector is de vierde uitdaging

APRÈS CATERPILLAR LES BANQUES

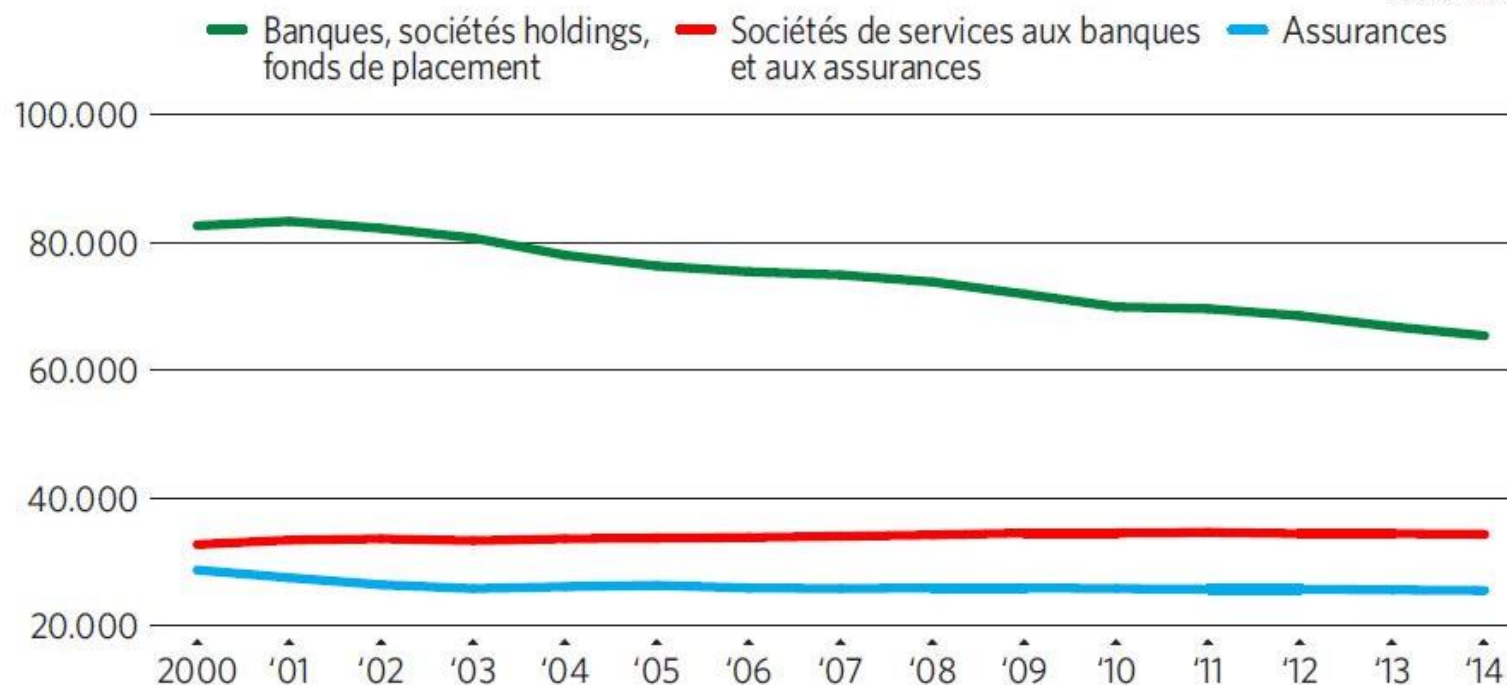
20.000 emplois bancaires
perdus en 15 ans

Et ce n'est pas fini, hélas !

4. De werkgelegenheid in de financiële sector is de vierde uitdaging

ÉROSION DE L'EMPLOI DANS LE SECTEUR FINANCIER BELGE

SOURCE : BNB

4. De werkgelegenheid in de financiële sector is de vierde uitdaging

Evolutie tewerkstelling

(2005 – 2014; CP 310)

Begin	# Medewerkers	Vershil
2005	66.723	
2006	64.801	-2,88%
2007	63.494	-2,02%
2008	63.041	-0,71%
2009	61.394	-2,61%
2010	58.476	-4,75%
2011	57.834	-1,10%
2012	57.190	-1,11%
2013	55.576	-2,82%
2014	53.567	-3,61%

Source : Febelfin

Verlies van
13.000
arbeidsplaatsen
in 10 jaar

Evolutie aanwervingen

(2003 - 2013; CP 310)

Begin	# Indienstnemingen
2003	4.467
2004	4.369
2005	5.523
2006	6.149
2007	5.478
2008	3.963
2009	2.644
2010	4.288
2011	4.398
2012	3.003
2013	2.200

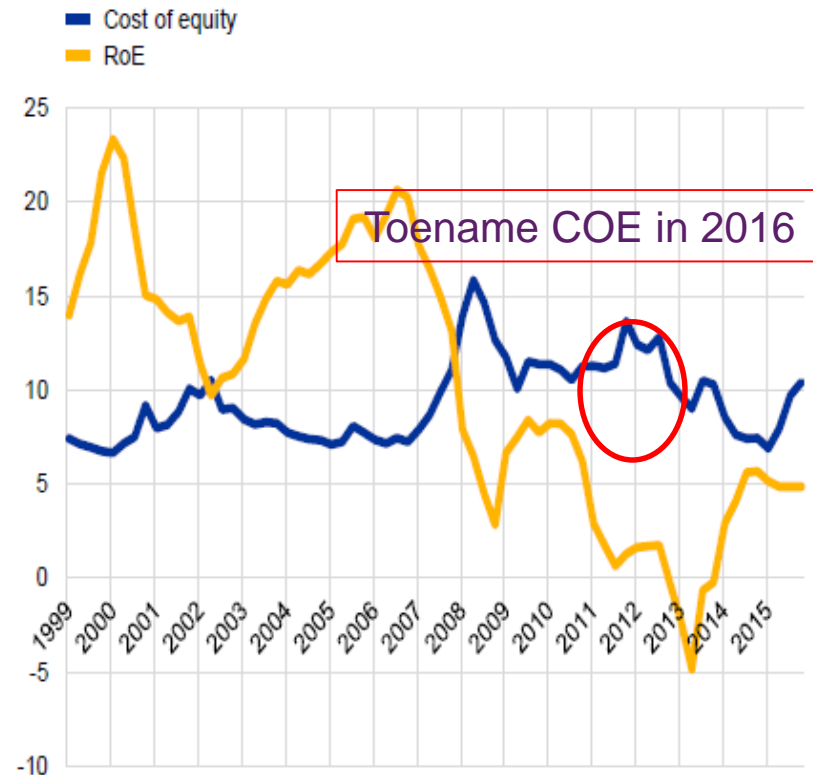
Source : Febelfin

Noot : PC 310: banken, zonder de spaarbanken, agenten en beursvennootschappen

5. De rendabiliteit van de financiële sector is een volgende uitdaging

“We, as banking supervisors, like banks that can generate profits in a sustainable manner. Only profitable banks can set aside enough capital for bad times, and only profitable banks can attract investors. So there's a close link between the stability of a bank and its profitability.” (D. Nouy, Chair of the SSM Supervisory Board – 6 September 2016)

Euro area banks' Cost of Equity (CoE) and RoE
(Q4 1999 – Q3 2016, percentages per annum)

Sources: Datastream and ECB calculations.

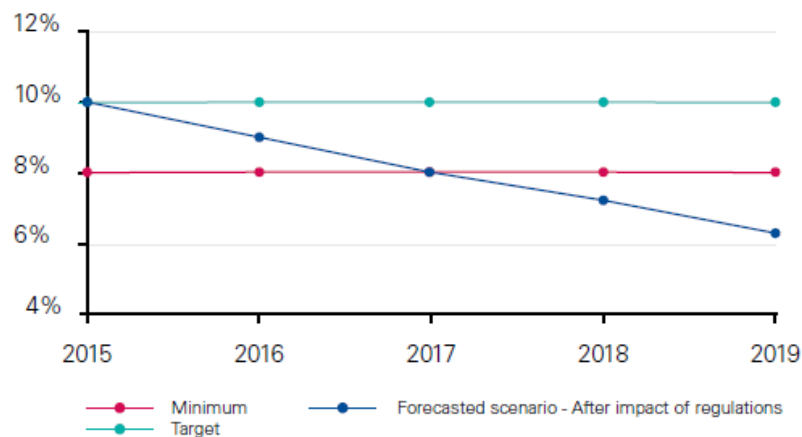
De vele uitdagingen zetten het structureel rendement extra onder druk in ons land

KPMG study 'The cumulative impact of regulation, taxes and a low interest rate environment'

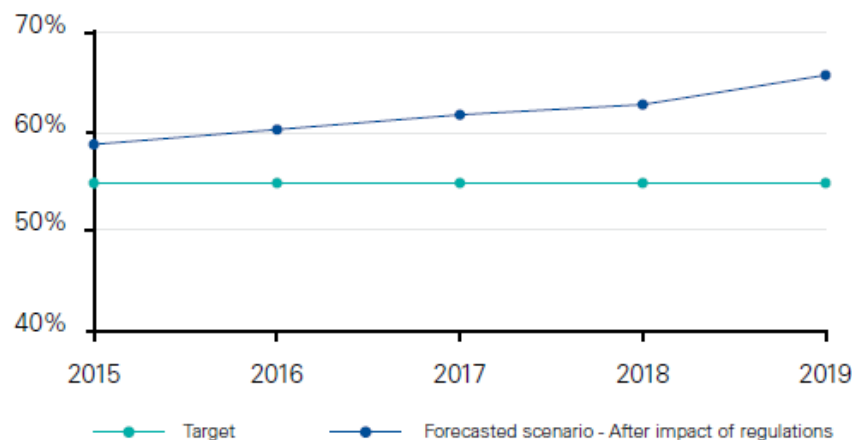
<https://home.kpmg.com/be/en/home/campaigns/2016/07/view-on-future-of-belgian-banking0.html>

Return on equity (ROE)

Cost-to-Income ratio

Als banken geen actie ondernemen dan verwacht KPMG dat de gemiddelde ROE zal terugvallen tot 6% tegen 2019.

Vlaamse
overheid

Opstart relatiebeheer met de banken

Agentschap Ondernemen

Relatiebeheer banken

Doelstelling:

- Informatie over ondersteunende overheidsmaatregelen bij de ondernemer krijgen
 - Dienstverlening (begeleiding, coaching, ...) voor (pre)startende en groeiende bedrijven
 - Subsidie-aanbod voor starters, groeiers, innoverende, internationaliserende bedrijven
 - Financieringsaanbod aanvullend op aanbod banken
- Krachten bundelen: ondersteuning van banken aan ondernemers combineren met ondersteuning vanuit de overheid
- Noden van bedrijven in kaart brengen om overheidsbeleid aan te passen

Vlaamse
overheid

Relatiebeheer banken

Doelstelling intensiever relatiebeheer met de banken:

- Een geactualiseerd en breed overzicht (met goede ontsluiting) geven aan het kantorennetwerk van de banken, waarbij niet alleen de rechtstreekse steunmaatregelen worden vermeld (waarborgregeling, producten PMV/Z, Finmix,...) doch ook de initiatieven die de partnerorganisaties van de overheid met overheidstussenkomst uitzetten voor specifieke doelgroepen.
- Ondersteuning geven aan banken bij het actueel houden van deze informatie en bij het opvolgen van de interesse in de verscheidene producten; hiertoe wordt aan de banken gevraagd om in bilateraal overleg inzicht te geven in gebruik van hun digitale informatie (hoe vaak gefrequenceerd?, welke info is meest relevant voor hun klanten?, hoe actueel is de info die zij in hun systeem hebben zitten?, ...

Relatiebeheer banken

Mogelijke acties:

- Voeden intranetten/nieuwsbrieven van specifieke contactpersonen binnen de banken
- Teams die starters/groeiers begeleiden
- Uitwisseling van contactpersonen
- Workshops over subsidiebank aan specifieke teams (vb. innovation hub community)
- Kennismaking/ontmoeting met dienstverleners ondernemerschap (begeleidingsprogramma's voor starters, groeiers, ...)
- Uitbouwen specifieke samenwerking finmix
- ...

Next steps

- Aanduiden projectteam
- Uitwerken projectcharter
- Afspreken mogelijke acties (vgl. toelichting innovation hubs, al gepland)
- Aanduiden relatiebeheerder per bank?
- Verankeren in reguliere werking

Vlaamse
overheid

Voorstelling recalculator

Vlaamse Confederatie Bouw

Stappenplan voor een kwaliteitsvolle
energetische renovatie: gestroomlijnd en
prestatiegericht werken

- VIS-Traject (IWT-VLAIO)
- 2013-2017

www.renofase.be

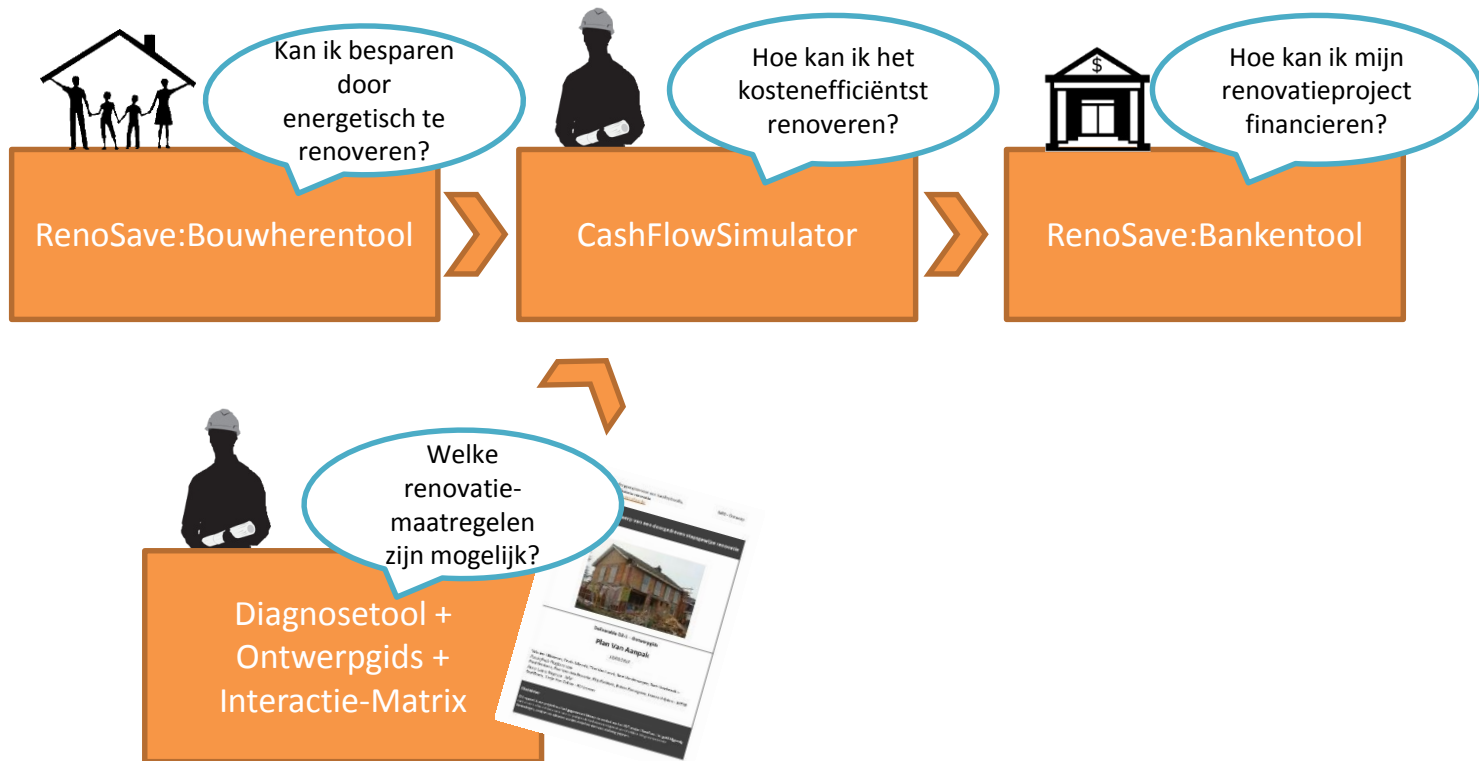

AGENTSCHAP
INNOVEREN &
ONDERNEMEN

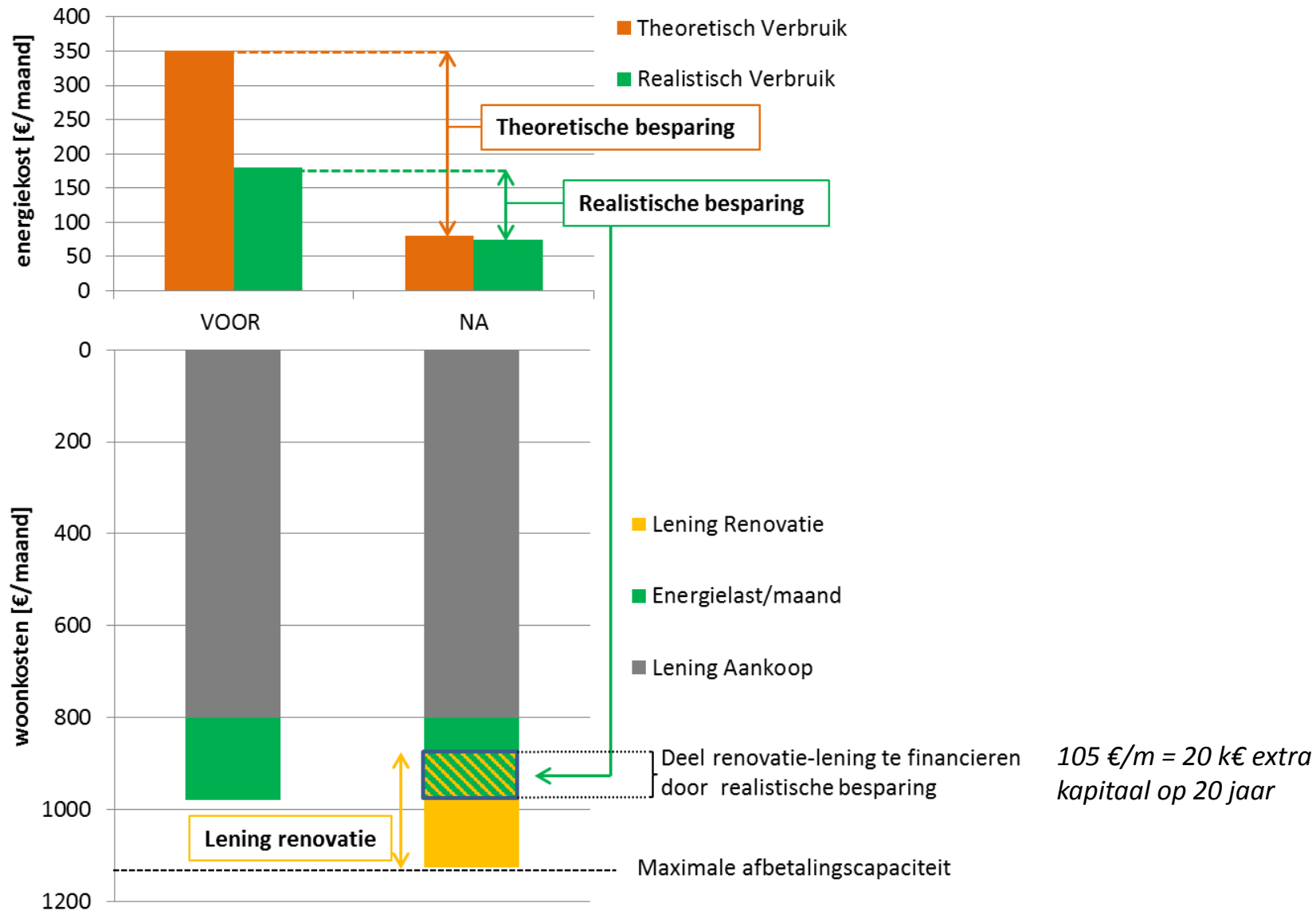

Klant & markt

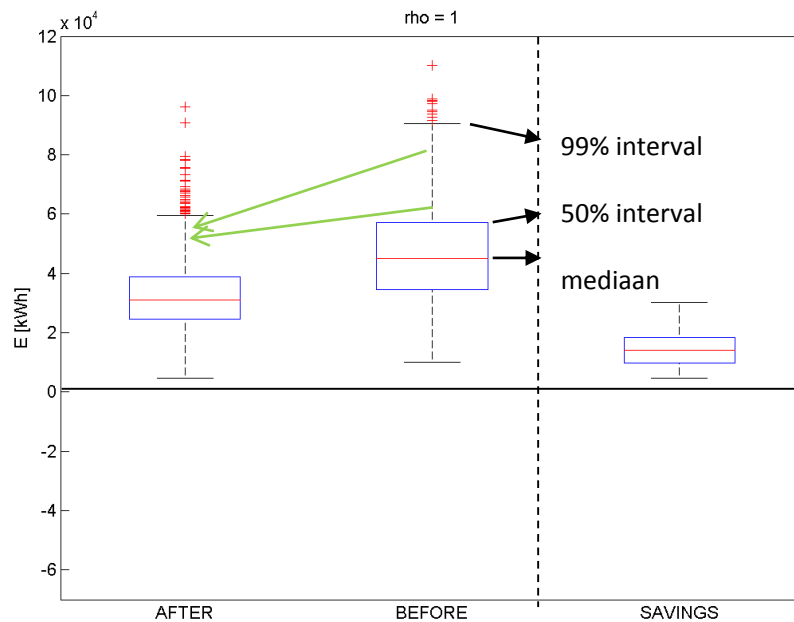
- RenoSave ‘Bankentool’
 - Doel : Realistische en gecertificeerde inschatting van energiekostbesparing door renovatie(pakket)
 - Doelgroep : banken en bouwheren die op klassieke inschattingswijze net niet voldoende kunnen lenen om energetische renovatie te financieren
 - Uitvoerders : EPC-deskundigen met extra specifieke opleiding
 - Input : 2 ‘specifieke’ EnergiePrestatieCertificaten met scope vóór en na renovatie
 - Resultaat : maandelijkse energiekostbesparing
 - Methodiek vanuit Renofase
 - betrouwbare resultaten
 - Vergelijkbare resultaten met andere modules

RenoSave Bankentool

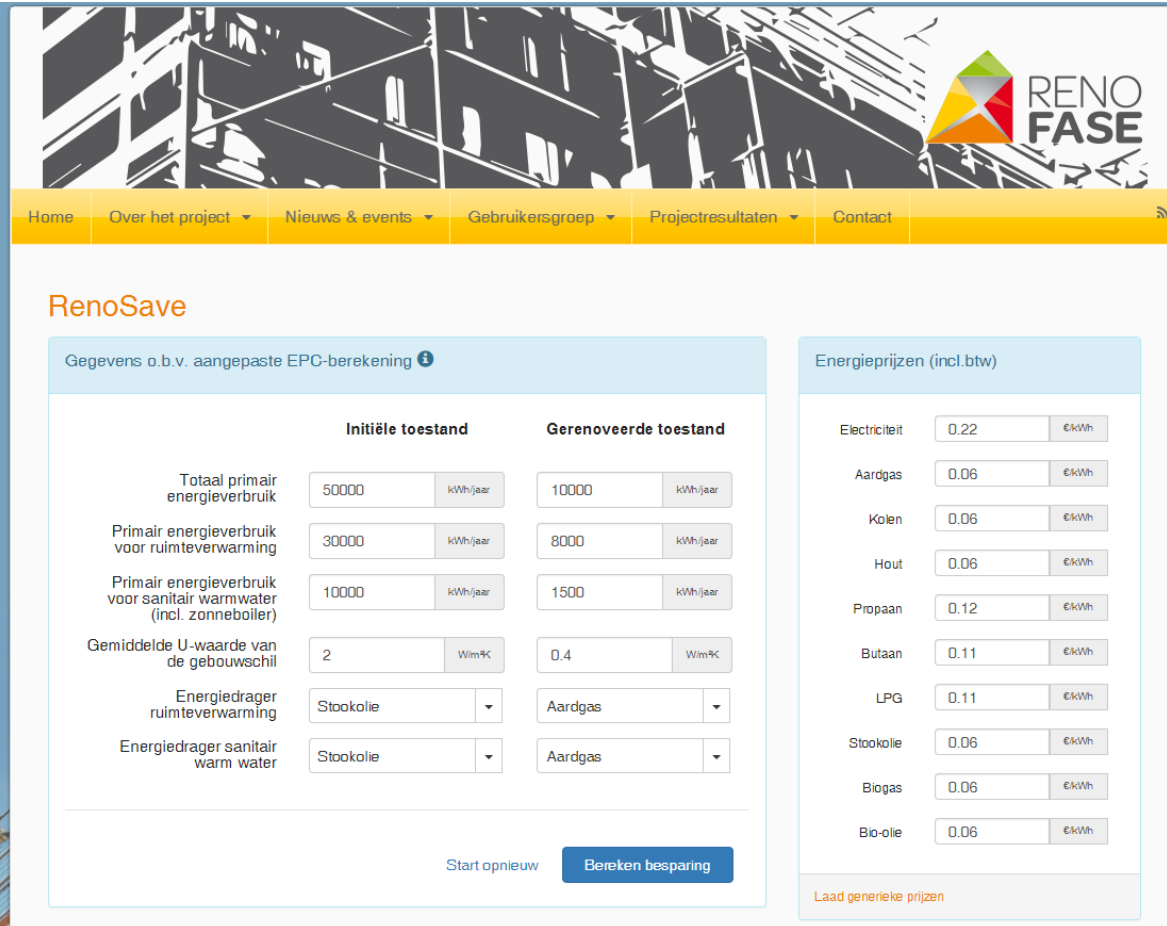

Realistische besparing ?

- Statistisch bepaald op basis van +10000 datapunten
 - Mediaanbesparing kan nauwkeurig bepaald worden, spreiding moeilijker

Besparing :
15000 +/- 5000 kWh/j
Uiterste grenzen:
5000 – 35000 kWh/j

RENO FASE

Home Over het project Nieuws & events Gebruikersgroep Projectresultaten Contact

RenoSave

Gegevens o.b.v. aangepaste EPC-berekening ⓘ

	Initiële toestand	Gerenvoerde toestand
Totaal primair energieverbruik	<input type="text" value="50000"/> kWh/jaar	<input type="text" value="10000"/> kWh/jaar
Primair energieverbruik voor ruimteverwarming	<input type="text" value="30000"/> kWh/jaar	<input type="text" value="8000"/> kWh/jaar
Primair energieverbruik voor sanitair warmwater (incl. zonneboiler)	<input type="text" value="10000"/> kWh/jaar	<input type="text" value="1500"/> kWh/jaar
Gemiddelde U-waarde van de gebouwschil	<input type="text" value="2"/> W/m ² K	<input type="text" value="0.4"/> W/m ² K
Energiedrager ruimteverwarming	<input type="text" value="Stookolie"/>	<input type="text" value="Aardgas"/>
Energiedrager sanitair warm water	<input type="text" value="Stookolie"/>	<input type="text" value="Aardgas"/>

[Start opnieuw](#) [Bereken besparing](#)

Energieprijzen (incl. btw)

Electriciteit	<input type="text" value="0.22"/> €/kWh
Aardgas	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh
Kolen	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh
Hout	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh
Propana	<input type="text" value="0.12"/> €/kWh
Butaan	<input type="text" value="0.11"/> €/kWh
LPG	<input type="text" value="0.11"/> €/kWh
Stookolie	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh
Biogas	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh
Bio-olie	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh

Laad generieke prijzen

RenoSave 'Bankentool'

RenoSave - RenoFase

www.renofase.be/renosave/

Gegevens o.b.v. aangepaste EPC-berekening

	Initiële toestand	Gerenoeverde toestand
Totaal primair energieverbruik	50000 kWh/jaar	10000 kWh/jaar
Primair energieverbruik voor ruimteverwarming	30000 kWh/jaar	8000 kWh/jaar
Primair energieverbruik voor sanitair warmwater (incl. zonneboiler)	10000 kWh/jaar	1500 kWh/jaar
Gemiddelde U-waarde van de gebouwschil	2 W/m²K	0.4 W/m²K
Energiedrager ruimteverwarming	Stookolie	Aardgas
Energiedrager sanitair warm water	Electriciteit	Aardgas

Start opnieuw **Bereken besparing**

Energieprijzen (incl.btw)

Electriciteit	0.22	€/kWh
Aardgas	0.06	€/kWh
Kolen	0.06	€/kWh
Hout	0.06	€/kWh
Propaan	0.12	€/kWh
Butaan	0.11	€/kWh
LPG	0.11	€/kWh
Stookolie	0.06	€/kWh
Biogas	0.06	€/kWh
Bio-olie	0.06	€/kWh

Laad generieke prijzen

RenoSave 'Bankentool'

RenoSave - RenoFase

www.renofase.be/renosave/

Search

Primair energieverbruik voor sanitair warmwater (incl. zonneboiler)	<input type="text" value="10000"/> kWh/jaar	<input type="text" value="1500"/> kWh/jaar
Gemiddelde U-waarde van de gebouwschil	<input type="text" value="2"/> W/m²K	<input type="text" value="0.4"/> W/m²K
Energiedrager ruimteverwarming	<input type="text" value="Stookolie"/>	<input type="text" value="Aardgas"/>
Energiedrager sanitair warm water	<input type="text" value="Electriciteit"/>	<input type="text" value="Aardgas"/>

[Start opnieuw](#) [Bereken besparing](#)

Propana	<input type="text" value="0.12"/> €/kWh
Butaan	<input type="text" value="0.11"/> €/kWh
LPG	<input type="text" value="0.11"/> €/kWh
Stookolie	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh
Biogas	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh
Bio-olie	<input type="text" value="0.06"/> €/kWh

Laad generieke prijzen

Statistisch gecorrigeerde energiebesparing

Minimale energiebesparing	152 €/maand
Gemiddelde energiebesparing	246 €/maand
Maximale energiebesparing	334 €/maand

- Certificatiekader uit te werken i.s.m. BCCA & VCB
 - Gebruik maken van officiële bestaande certificatie EPC
 - Kwaliteitskader opleiding, examen, uitvoering, verslaggeving
 - Controle op invoer en proces door BCCA (cfr. STS spouwmuren, luchtdichtheid, ventilatie, ...)
 - Juridisch kader
 - Tool vrij beschikbaar (www.renofase.be/renosave), certificering enkel wanneer noodzakelijk

Vragen/opmerkingen ?

- Opmerkingen naar
 - Jeroen.Van.der.Veken@bbri.be 02/655 77 11
 - Jeroen.Vrijders@bbri.be 02/655 77 11
 - Gert.Huybrechts@vcb.be 02/545 57 49

Vlaamse
overheid

Varia

Vlaamse
overheid

De gevolgen voor Vlaanderen van de sluiting van Caterpillar

Febelfin

Stand van zaken zorgtraject Caterpillar

Ter herinnering

Het zorgtraject dat werd opgestart in het kader van Ford Genk werd 'Spreek erover met uw bankier' gedoopt en was gebaseerd op de dialogoog.

Particulieren

Febelfin had alle werknemers aangeraden contact te nemen met hun bankier om hun **financiële situatie te bespreken**. Dankzij dat gesprek met hun bankier zou er duidelijkheid moeten zijn omtrent de mogelijke of meest geschikte opties.

Toeleveranciers

Tegelijk werden de betrokken onderaannemers geïdentificeerd aan de hand van de gegevens waarover de banken beschikten en de lijst die Febelfin had bezorgd. Die onderaannemers werden **proactief benaderd en er werd met hen een gesprek gevoerd om na te gaan wat hun problemen waren en welke oplossingen konden worden gevonden**.

Bang dat je financiële maandlast te zwaar wordt
door onvoorziene omstandigheden?

Prat erover met je bankier

Situatie Caterpillar

Febelfin heeft een voorlopige lijst ontvangen van toeleveranciers van SOGEPA (Société wallonne de Gestion et de Participations).

Hieruit blijkt dat, op dit moment, 1/4de van de toeleveranciers in Vlaanderen gevestigd is.

Febelfin brengt de minister hiervan op de hoogte

Vlaamse
overheid

Afspraken en volgend overleg